

Голас Радзімы

№ 6 (1268) ЛЮТЫ 1973 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 18-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

БЕЛАРУСЬ ДЗІВІЦЬ СВЕТ

Тут сабрана ўсё, чым цяпер дзівіць свет некалі занябаны і бедны край, што вырабляецца на прадпрыемствах і вырошчваецца на палях Беларусі, чым гандлюе яна на міжнародных кірмашах, якія багаці захоўвае ў сваіх нетрах. Адным словам, на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР (ВДНГ) можна даведацца аб усім, чаго дасягнула наша рэспубліка за гады Савецкай улады.

Экспанаты выстаўкі пастаянна абнаўляюцца, адлюстроўваючы адкрыцці і здабыткі ў розных галінах нашага жыцця. Напярэдадні Новага года, калі ўся краіна святкавала 50-гадзе ўтварэння СССР, на выстаўцы ў Мінску была адкрыта новая экспазіцыя. Яе тэма — «Беларусь у братняй сям'і саюзных рэспублік». І адпаведна тэме маляўнічымі вітражамі, на якіх — гербы і арнамент 15 брацкіх рэспублік, аформлена вялікая выставачная зала. Лейтматывам выстаўкі сталі словы Першага сакратара ЦК Кампартыі Беларусі Пятра Машэрава: «Усё, што створана ў рэспубліцы, увасабляе ў сабе сумесную працу, выпраменьвае жыватворную сілу і цяпло брацкага ўзаемаўзбагачанага супрацоўніцтва ўсіх народаў нашай шматнацыянальнай Радзімы. Працоўныя Беларусі поўныя гарачай удзячнасці і сардэчнай падзякі ўсім народам-братам вялікай Савецкай Айчыны».

Пацвярджэнне гэтых слоў — усе тыя вялікія і маленькія чуды, што ствараюць новую экспазіцыю. Выпускаяць, напрыклад, магутныя МАЗы мінчанам дапамагае больш як 1 200 самых розных прадпрыемстваў Савецкага Саюза. Ды і ў кожнай іншай нашай машыне, у трактары або станку — праца вучоных, рабочых, цэлых заводаў і устаноў вялікай Савецкай краіны. Як ёсць заслуга беларусаў у росквіце і дабрабыце кожнай саюзнай рэспублікі.

Пачаць агляд, зарыентавацца сярод багаці экспанатаў дапамагае электрыфікаваная карта рэспублікі. Успыхваюць яркім святлом аkenцы-дыяпазітывы, і мы разам з дыктарам нібы адпраўляемся ў цудоўнае падарожжа па беларускай зямлі, дзе вырастаюць новыя электрастанцыі, заводы, мяняюць сваё аблічча гарады, маладзюць старыя вёскі.

Чатыры з пяці беларусаў да Кастрычніцкай рэвалюцыі не ўмелі чытаць і пісаць. Сёння за школьным парты штодзень садзяцца 1 мільён 864 тысячы дзяцей. У рэспубліцы 28 вышэйшых навучальных устаноў, у якіх займаюцца больш за 140 тысяч студэнтаў.

На 10 000 жыхароў калісці быў толькі адзін урач. Сёння гэтая лічба ўзрасла больш як у 20 разоў.

Звыш 1 000 назваў станкоў, прыбораў, электра- і радыё-апаратуры, вырабленых у Беларусі, адпраўляюцца на сусветны рынак. Палову ўсіх калійных угнаенняў у краіне даюць Салігорскія калійныя камбінаты.

Тут, у зале, матэрыяльнае

пацвярджэнне ўсіх гэтых лічбаў. Кожны экспанат — вяха на нашым шляху да прагрэсу, сведчанне працоўнай перамогі або плён творчай думкі. Толькі тое, што трапіла сюды нядаўна, толькі самае новае — прадмет нашай размовы.

Мільённы трактар, які сышоў у снежні мінулага года з канвеера Мінскага завода, быў маркі MT3-52. На выстаўцы дэманструецца машына MT3-82, а ў цэхах завода поўным ходам ідзе падрыхтоўка да яе серыйнай вытворчасці.

Трынаццаць працэнтаў усіх станкоў, што вырабляюцца ў нашай краіне, — беларускія. Раздзел, які расказвае аб новых дасягненнях станкабудуўнічай прамысловасці і прыборабудавання рэспублікі, — адзін з самых цікавых і найбольш абноўленых. Упершыню дэманструе сваю прадукцыю — свідравальны станок з праграмным кіраваннем — Маладзечанскі станказавод. Навінікі на выстаўцы — папярэчна-стругальны станок з праграмна-цыклавым кіраваннем Гомельскага завода імя Кірава і плоскашліфавальны станок электра-хімічнага шліфавання аршанскага завода «Чырвоны барацьбіт».

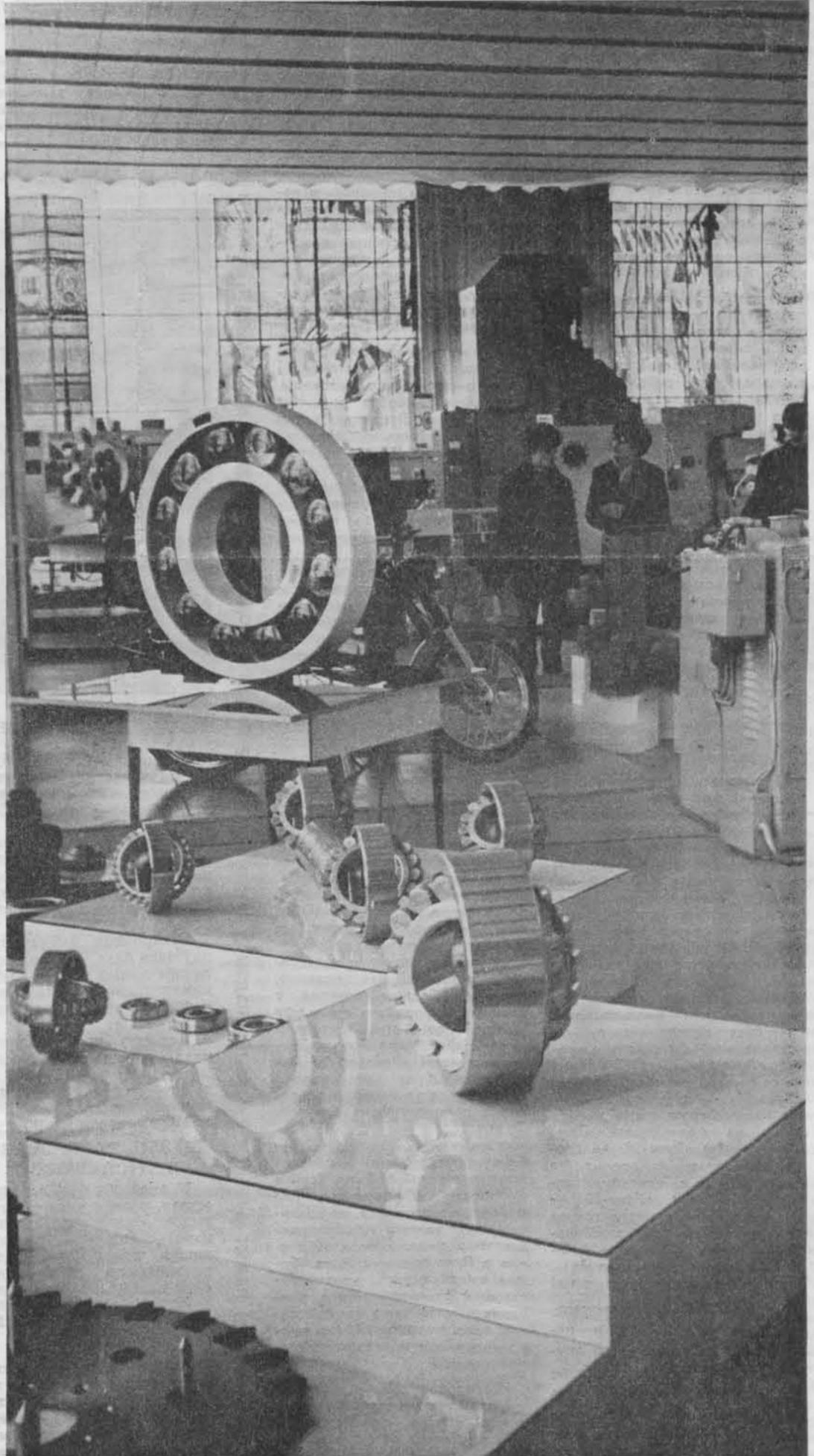
Сямідзесціцітонны БелАЗ-549 стаіць на пляцоўцы каля павільёна. Для такога волата патрэбны прастор!

Сярод экспанатаў і чарговае дасягненне электронна-вылічальнай тэхнікі — машына ЕС-1020, аб якой мы падрабязна пісалі ў нашай газеце, электронны гадзіннік Мінскага гадзіннікавага завода, халадзільнік «Мінск-7», тэлевізар «Гарызонт-102». Усе гэтыя навінікі, таксама, як наваполацкі нітрон, бабруйскай шыны, пластмасы, што замяняюць метал, нараджаліся спачатку ў кабінетах і лабараторыях 179 навуковых устаноў Беларускай рэспублікі. Толькі за апошнія два гады вучоныя Акадэміі навук БССР выканалі на ўзроўні вынаходніцтваў 400 распрацовак.

Багатыя раздзелы, дзе дэманструюцца тавары, што выпускаюцца для задавальнення надзённых патрэб савецкага чалавека. Прадпрыемствы лёгкай і харчовай прамысловасці ўдасканальваюць сваю прадукцыю. Яшчэ больш на выстаўцы і ў магазінах стала прыгожых тканін, абутку, футра, трыкатажных вырабаў, яшчэ больш шырокім і разнастайным стаў асартымент прадпрыемстваў харчовай прамысловасці.

Значна шырэй, чым у папярэдніх экспазіцыях, прадстаўлены раздзелы, прысвечаныя архітэктуры, сельскай гаспадарцы, быту сельскіх працаўнікоў.

Бадай, няма такога боку жыцця нашай рэспублікі, які не знайшоў бы адлюстравання ў новай экспазіцыі ВДНГ. Мастацтва, спорт, гандаль, грамадскае харчаванне, кнігадрукаванне, меліярацыя, родная прырода. Індустрыяльнай і культурнай, магутнай і шчаслівай, шчодрай і гасціннай, роўнай сярод 15 роўных рэспублік паўстае наша Беларусь перад тымі, хто знаёміцца з яе дасягненнямі.

АДЗІН З РАЗДЗЕЛАУ НОВАЙ ЭКСПАЗІЦЫІ НА ВЫСТАЎЦЫ ДАСЯГНЕННЯЎ НАРОДНАЙ ГАСПАДАРКІ У МІНСКУ.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

АКАДЭМІК ЯРУГІН: «МАТЭМАТЫКА— БАРОМЕТР ЦЫВІЛІЗАЦЫІ»

Мой субяседнік — дырэктар Інстытута матэматыкі Акадэміі навук БССР, Герой Сацыялістычнай Працы, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, акадэмік АН БССР Мікалай Яругін. Я прашу яго раскажаць пра сябе, пра тое, як пачынаўся яго шлях у навуку.

— Дык з чаго ж пачаць нашу гутарку? — нібы раздумваючы, загаварыў вучоны. — Нарадзіўся я ў станцыі Пралетарская Растойскай вобласці, там скончыў чатыры класы, пасля чаго дома казалі, што я ўжо дастаткова вучоны і час мне самому зарабляць на хлеб. Працаваў спачатку ў слясарнай майстэрні, потым рассыльным, потым...

Невядома, як склаўся б мой лёс, калі б не сустрэча з баявымі хлопцамі-камсамольцамі. У 1926 годзе я паехаў у Новачаркаскі політэхнічны інстытут. Па матэматыцы і фізіцы я быў добра падрыхтаваны, а літаратуру ведаў слаба. Экзамен па гэтым прадмеце аказаўся для мяне раковым. У інстытут я не прайшоў, але здаў уступныя экзамены адразу ў два тэхнікумы — Новачаркаскі індустрыяльна-земляробчы і Растойскі індустрыяльны. У Новачаркаску мне далі інтэрнат і стэндыю, і я пачаў вучыцца. Прайшло нямнога часу, выкладчык матэматыкі сказаў

мне: «Вам тут няма чаго рабіць». У мяне падкасіліся ногі ад страху, а ён працяваў: «Вам трэба вучыцца ў Ленінградскім універсітэце. Вы матэматык, і ваша месца там». І я паехаў у Ленінград. На гэты раз рыхтаваўся грунтоўна, асабліва па літаратуры. Сачыненне напісаў так, што яго прызналі лепшым.

У 1932 годзе я скончыў універсітэт і хацеў стаць выкладчыкам, але мяне залічылі ў аспірантуру. Я паставіў перад сабой задачу вырашыць праблему Пуанкарэ, якая з мінулага стагоддзя лічылася невырашальнай і за якую беспаспяхова браліся многія матэматыкі розных краін. Я тады быў маладым, а галоўнае — смелым хлопцам. Ніхто не мог даць мне гарантыю, што пройдуць тры гады — і я рашу задачу. Іншы раз я цялымі суткамі праседжваў над разлікамі, даводзячы сябе да знямогі. І вось настаў дзень, калі задача была, нарэшце, вырашана. У сваёй тоненькай дысертацыі — усяго 13 старонак — я паставіў кропку.

— Мікалай Паўлавіч, ці можна на папулярнай, даступнай радавому чытачу мове выказаць сутнасць гэтай праблемы?

— Абсалютна немагчыма. Каб зразумець, што такое

праблема Пуанкарэ, трэба быць матэматыкам.

— А як склаўся ваш лёс у гады вайны?

— Калі фашысты набліжались да Ленінграда, я пайшоў у народнае апалчэнне і быў накіраваны на фронт. Абараняў гэты гераічны горад, быў цяжка паранены.

— Мікалай Паўлавіч, раскажыце, калі ласка, якія праблемы вырашаюць вучоныя вашага інстытута сёння?

— Матэматыка хутка прагрэсіруе сама і паралельна ўкараняецца ў многія іншыя галіны навукі. Без матэматычных разлікаў немагчыма ўявіць ніводную будоўлю, канструкцыю самалёта, планаванне народнай гаспадаркі. У нас у рэспубліцы ажыццяўляюцца тэарэтычныя пошукі па матэматычнай генетыцы. Нашы матэматыкі сумесна з навукова-даследчым інстытутам ЭВМ правялі цікавыя і важныя даследаванні па матэматычнаму забеспячэнню электронна-вылічальных машын серыі «Мінск» — самых надзейных і распаўсюджаных у краіне.

— Ці лічыце вы, што пазнанні ў галіне літаратуры, мастацтва, музыкі могуць быць актыўнымі саюзнікамі вучонага ў вырашэнні складанай тэхнічнай праблемы?

— Адналюбы — добра, але гарманічныя, усебакова

развітыя людзі — лепш. Вялікі Эйнштэйн не адкрыў бы сваю глыбокую тэорыю адноснасці, калі б не быў добрым музыкантам, выдатным знаўцам літаратуры. Лабачэўскі ў сваіх разліках таксама не карыстаўся нічым такім, чым не карысталіся б да яго на працягу двух тысяч гадоў. Але ён быў больш гарманічнай, больш творчай асобай — і гэта зрабіла яго сапраўдным вучоным.

— Са школьных гадоў у многіх людзей засталася ад матэматыкі ўражанне, быццам гэта «сухая», пазбаўленая паэзіі навука. Ці так гэта?

— Няпраўда. Стройнае, прыгожае матэматычнае разважанне гучыць, як сімфонія, як музыка Чайкоўскага, як паэзія Пушкіна і Ясеніна. Справа ў тым, пад кіраўніцтвам якога чалавека —

улюбёнага ў матэматыку ці раўнадушнага — ідуць у школе заняткі. Вось вам доказ. Некалькі гадоў пры нашым інстытуце існуе матэматычная школа для вучняў 9—10 класаў. Спачатку яе наведвалі ўсяго 10—15 чалавек. Цяпер кіраўніцтва школай даверылі іншаму чалавеку, які змяніў метадыку выкладання, здолеў паказаць «паэзію» гэтай навукі. І вось вынік: цяпер матэматычную школу наведваюць 600 чалавек.

— Чым вы займаецеся ў вольны час?

— Чытаю творы ў галіне філасофіі, гісторыі, літаратуры, слухаю добрую музыку, люблю іншы раз сам пайграць на піяніна.

НА ЗДЫМКУ: Мікалай ЯРУГІН.

М. АМЕЛЬЧАНКА.

Фота аўтара.

нашы карэспандэнты паведамляюць

ЗАВОДСКІЯ СТЫПЕНДЫЯТЫ

Сваю першую «рабочую адукацыю» — спецыяльнасць слесара — Фёдар Патапенка атрымаў на трактарным заводзе. Адсюль жа па накіраванні завода ён паехаў вучыцца ў Ленінградскі політэхнічны інстытут. Спецыяльнасць выбраў патрэбную для роднага завода — сістэмы аўтаматычнага рэгулявання і кіравання. Шэсць год слухаў малады рабочы лекцыі, выконваў лабараторныя практыкаванні, працаваў над праектамі, здаваў экзамены. І ўвесь гэты час завод выплачваў яму стыпендыю.

Цяпер інжынер Фёдар Патапенка

— начальнік бюро тэхнікі кіравання інфармацыйна-вылічальнага цэнтру Мінскага трактарнага завода.

Гэта толькі адзін з тыповых прыкладаў, калі завод не толькі дбае аб рабочай спецыяльнасці чалавека, але і адчыняе перад ім дзверы ў навуку. Вялікі клопат працягвае дзяржава аб тых, хто вучыцца. Мінскі трактарны завод на падрыхтоўку кадраў штогод выдаткоўвае больш за дзвесце тысяч рублёў. Звыш ста трактаразаводцаў накіраваны за апошнія пяць год на вучобу за сродкі прадпрыемства.

Сцяпан Гойла, напрыклад, — інжынер лабараторыі навуковай арганізацыі працы. Міхаіл Філіповіч — старшы інжынер аддзела галоўнага

тэхнолага, а Аляксандр Ракаў вядзе даследаванні ў зварачнай лабараторыі. Усе яны пачалі свой працоўны шлях ля станкоў і ў майстэрнях завода. Потым працягвалі вучобу ў вышэйшых навучальных установах краіны.

Кожны другі трактаразаводзец цяпер вучыцца на курсах павышэння кваліфікацыі, у тэхнічных гуртках, у вышэйшых навучальных установах, тэхнікумах, у вучылішчах і школах рабочай моладзі. Многія паспяхова скончылі вчэрніня і завочныя аддзяленні інстытутаў. 232 такія інжынеры сёння працуюць у розных цэхах завода.

Інжынерна-тэхнічныя работнікі не ўяўляюць сваёй дзейнасці без навукова-даследчай работы. Таму за апошні час 15 заводскіх інжынераў скончылі аспірантуру і атрымалі званне кандыдатаў тэхнічных навук. Сёння ў

аспірантурах пры вышэйшых навучальных установах краіны займаюцца яшчэ 30 трактаразаводцаў.

М. ДЫМ.

ЮНЫМ СЛУЧЧАНАМ

У Слуцку па вуліцы Валадарскага здадзен у эксплуатацыю новы дзіцячы сад-яслі на 280 месцаў — самы буйны ў старажытным горадзе. У двух сумежных карпусах размясціліся добра абсталяваныя спальныя пакоі, залы для дзіцячых гульні, сталовая, кухня. Для выхавання дзіцей створаны выдатныя ўмовы.

Хутка ўступіць у строй яшчэ адзін дзіцячы сад-яслі на 144 месцы. Ён будзе пятацятым у горадзе.

М. СЯЎРУК.

НАПЯРЭДАДНІ 1973 года газеты паведалі аб тым, што калектывы прамысловых прадпрыемстваў Беларускай ССР, «ажыццяўляючы рашэнні XXIV з'езда КПСС, шырока разгарнуўшы сацыялістычнае спаборніцтва за паспяховае выкананне заданняў дзевятай пяцігодкі і дастойную сустрэчу 50-годдзя ўтварэння ССР, датэрмінава выканалі гадзавы план па вытворчасці большасці важнейшых відаў вырабаў». Прырост прамысловай вытворчасці ў параўнанні з папярэднім годам склаў звыш дзесяці працэнтаў.

Газетыя паведамленні разказвалі, якімі шпаркімі тэмпамі крочыла летась беларуская індустрыя, у шматлікіх каментарыях і артыкулах пералічваліся працоўныя здабыткі другога года пяцігодкі. І ў кожным паведамленні, кожнай інфармацыі абавязкова былі радкі аб тым, што дабіцца высокіх паказчыкаў калектывам прадпрыемстваў дапамагло сацыялістычнае спаборніцтва, шырока разгорнутае рабочымі заводаў і фабрык.

Што ж гэта за дзівосны стымулятар, які дазваляе нам паспяхова выконваць і перавыконваць самыя складаныя вытворчыя планы? Дзе вытокі гэтай з'явы, у чым сакрэт папулярнасці і масавасці сацыялістычнага спаборніцтва?

Каб адказаць на гэтае пытанне, трэба звярнуцца да гісторыі нашай краіны, да тых год, калі Савецкая ўлада рабіла свае першыя крокі. Шмат было

неадкладных спраў у маладой сацыялістычнай дзяржаве, і адна з важнейшых — стварэнне ўласнай прамысловасці, уздым заняўдалай народнай гаспадаркі. Дапамогі чакаць не было адкуль — нас акружалі ворагі. І ўсё ж народ, які ўзяў уладу ў свае рукі, зрабіў, здавалася б, неверагоднае — краіна перамагла эканамічную разруху.

Менавіта ў тыя далёкія гады зарадзіліся першыя формы сацыялістычнага спаборніцтва. Самыя ўмелыя, вопытныя і свя-

на ўвайшло ў жыццё савецкіх людзей. І гэта з'ява характэрная толькі для сацыялістычнага ладу, бо толькі пры ім чалавек па-сапраўднаму зацікаўлен у выніках сваёй працы, бо толькі сацыялістычная мараль выхоўвае ў характарах людзей такія высакародныя пачуцці, як калектывізм, таварыскасць, свядомы, творчыя адносіны да сваёй справы, імкненне прысці на дапамогу сябрам у цяжкія минуты...

Неяк дэвалюся мне размаў-

САЦЫЯЛІСЦЫЧНАЕ СПАБОРНІЦТВА

домыя рабочыя выклікалі сваіх таварышаў памерцаца майстэрствам.

Вось што гаварыў тады аб сацыялістычным спаборніцтве У. І. Ленін, проціпастаўляючы яго капіталістычнай канкурэнцыі, якая падаўляе ўсялякую ініцыятыву мас: «Сацыялізм не толькі не прыгнятае спаборніцтва, а, наадварот, упершыню стварае магчымасць выкарыстаць яго сапраўды шырока, сапраўды ў масавым размаху, уцягнуць сапраўды большасць працоўных на эрэнту такой работы, дзе яны могуць праявіць сябе, разгарнуць свае здольнасці, выявіць таленты, якіх у народзе — непачатая крыніца і якія капіталізм мяў, давіў, душыў тысячамі і мільёнамі».

З таго часу сацыялістычнае спаборніцтва трывала і неад'ем-

ляць з электрыкам Барысаўскай макароннай фабрыкі Уладзімірам Стаіным. Ён — перадавы рабочы, выдатны спецыяліст, працуе на сучасным прадпрыемстве. На фабрыцы — паточныя лініі, вытворчыя працэсы механізаваны і аўтаматызаваны. Здавалася б, цяпер ужо і не так патрэбна дапамога таварышаў, як раней: і вопыт ёсць, і работнікі ўсе пераважна з сярэдняй і спецыяльнай адукацыяй. Аднак усё роўна без парадзі сяброў, без іх маральнай падтрымкі не абыйсціся, расказвае рабочы.

— Ад таго, што дапамог таварышу, застаецца пачуццё задавальнення. Прыемна, калі твой вучань, засвоіўшы новыя прыёмы і твой вопыт, становіцца ўпоравень з табой ці нават апырэджае. Ад гэтага, урэшце,

выйграе агульная справа камуністычнай працы, за права працаваць з асабістым кляймом якасці, конкурсы майстэрства па прафесіях і іншыя.

Грашовыя прэміі — не адзіная ўзнагарода перадавікам, пераможцам у спаборніцтве. Яны карыстаюцца многімі дадатковымі ільготамі: маюць пераважнае права на датэрмінавае атрыманне жылля, на бесплатныя пуцёўкі ў дамы адпачынку, піянерскія лагеры, турыстычныя паездкі і г. д. І, вядома, пераможцы карыстаюцца асаблівай павагай у таварышаў, у калектыве. Абодва гэтыя прычыны — маральны і матэрыяльны — выдатна дапаўняюць адзін аднаго.

Наша краіна ўступіла ў трэці, рашаючы год пяцігодкі. Хваля спаборніцтва становіцца яшчэ больш магутнай. Аб гэтым сведчыць апублікаваная нядаўна Пастанова ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ «Аб разгортванні ўсесаюзнага сацыялістычнага спаборніцтва работнікаў прамысловасці, будаўніцтва, транспарту за датэрмінавае выкананне народнагаспадарчага плана 1973 года».

Газеты ўжо надрукавалі першыя водгукі працоўных на Пастанову. Тысячы рабочыя і інжынераў прынялі ў адказ на яе павышаныя асабістыя абавязальнасці.

Усе гэтыя факты — сведчанне новага росту грамадзянскай свядомасці савецкіх людзей і неўміручай жыццёвай сілы сацыялістычнага спаборніцтва.

Васіль ПІШЧЫК.

ДЗЕ ШУКАЦЬ ШЧАСЦЯ

За некалькі мінут да адыходу скорэга поезда Брэст—Масква ў купэ ўзэйшоў мужчына гадоў шасцідзесяці пяці, моўчкі расклаў свае рэчы — чамадан, сумку, капялюш і зручна ўсеўся ля акна.

Спачатку ён пільна глядзеў на пасажыраў на пероне, а потым на мільгаўшыя ў акне лясы, вёскі, палі, паўстанкі. Ён прыкметна хваляваўся, выраз яго твару відзвочна мяняўся: ён то станавіўся радасна-светлым, то пакрываўся ценем, рабіўся панурым. Па адзенні і манерах можна было здагадацца што мой спадарожнік нядаўна прыехў з-за граніцы.

Непрыкметна прайшло каля дзвюх гадзін шляху, заставалася некалькі кіламетраў да горада Баранавічы. Раптам мужчына загаварыў:

— Прэшу вас, не здзіўляйцеся. Я не ўяўляю большай асалоды, чым гэтак вось сядзець ля акна і моўчкі глядзець і думаць. Люблю ездзіць. Але асабліва прыемна ехаць па прасторах роднай Беларусі. Доўга я жыў удалечыні ад Айчыны, шмат гадоў не бачыў ні яе, ні родных і сяброў...

Я не памыліўся — ён сапраўды прыбыў з-за граніцы.

— ...і калі сёння гавару «родная Беларусь», то ў маіх словах ёсць такі сэнс, які вам, магчыма, не зразумець. Вы, напэўна, нарадзіліся і выраслі тут. А я доўгія гады свайго жыцця быў добраахвотным выгнаннікам.

Гэтыя словы ён сказаў на адным дыханні, як бы бячыся, каб яго не перабілі. Потым на імгненне задумаўся і прамовіў:

— Доўгая гэта гісторыя, дарагі вы мой, ды і не радасная, але калі маеце цярыпенне, слухайце. Каля месяца таму назад прыехаў я з Канады ў госці да сваякоў. Прозвішча маё Міхалюк, а завуць Максімам Сямёнавічам.

Вось дык сустрэча! Менавіта яго, Максіма Міхалюка, актывіста Федэрацыі рускіх канадцаў, мы і чакаем у Мінску. Ён — госць нашага Таварыства і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы». Праўда, яго прыезду мы чакалі ланей.

Нарадзіўся Максім Сямёнавіч у вёсцы Аброва Івацэвіцкага раёна. Як і ў многіх людзей з падобным лёсам, сям'я ў яго была вялікая, зямлі мала, перспектывы ў жыцці — ніякай. Пасля аднаго года вучобы ў школе 13-гадовым хлопцам Максім пайшоў у наймы да мясцовага памешчыка, а потым апынуўся ў Брэсце чорнарабочым. Але і ў Брэсце было не лепш, чым у памешчыка — буржуазная Польшча аказалася злоснай мачахай нават для польскіх працоўных, не гаворачы ўжо аб беларусах.

Была ў Максіма Сямёнавіча адна мара: зарабіць трохі грошай, вярнуцца да бацькі, купіць зямлі і весці сваю гаспадарку. Але мары не заўсёды збываюцца. Перад другой светнай вайной жыццё ў Заходняй Беларусі стала асабліва цяжкім. Многія сяляне прадавалі свой апошні скарб і ехалі за граніцу ў пошуках работы і хлеба. Разам з імі падаўся за акіяны і Максім Міхалюк.

Непрыветліва прыняла маладога беларуса Канада. Жыў без грошай і ўласнага кутка, доўгія гады блукаў па гара-

дах гэтай вялікай краіны, перабываўся часовымі заробаткамі. Даводзілася брацца за любую работу: капаць зямлю, будаваць чыгункі і шасэйныя дарогі, батрачыць на сельскагаспадарчых фермах, быць падсобным рабочым на дробных і буйных прадпрыемствах, на нафтавых промыслах. І таму на змену ранейшым надзеям купіць зямлю прыйшла другая, больш сціплая мара — зарабіць хоць крыху грошай, каб вярнуцца на Радзіму. Але і гэта аказалася немагчымым — эмігранту плацілі столькі, каб толькі ён мог існаваць.

Ішлі гады. Рабочы клас Канады пачаў набіраць сілы, дэбавіца паляпшэння ўмоў працы, павышэння заробатнай платы. Магчымаць атрымаць пастаянную работу прыйшла разам з ростам эканомікі краіны і, перш за ўсё, галін прамысловасці, звязаных з выкананнем ваенных заказаў. Атрымаў пастаянную работу і Максім Сямёнавіч. Але лепшыя гады жыцця прайшлі ўжо. Ён заслужыў пенсію, а завесці сям'ю так і не змог. Надыйшла старасць у адзіноце, у пастаянных марах аб роднай старонцы.

Пасля выхаду на пенсію мінуў год. Неяк восенню 1971 года Максім Сямёнавіч пдышоў да асабняка на адной з вуліц Манрэаля і пазваніў. Дзверы адчыніў сярэдніх год мужчына.

— Што вам трэба? — спытаў ён.

— Мяне завуць Максім, прозвішча Міхалюк, нарадзіўся я ў Беларусі. Некалькі дзесяткаў год пражыў тут, а цяпер вельмі ўжо хочацца пабываць на Радзіме.

Служачы запрасіў яго ў консульскі аддзел савецкага пасольства. Максім Сямёнавіч падаў заяву. І вось амаль праз сорак гадоў пасля разлукі з Айчынай ён наведваў родную Беларусь.

Пабываўшы ў сваякоў у Івацэвічах і ў Брэсце, Максім Сямёнавіч ехаў у Мінск, каб паглядзець на сталіцу Савецкай Беларусі, якую ён ніколі не бачыў.

— Мінск — прыгожы горад, — заўважыў я ў гутарцы. — Нам ён вельмі падабаецца. Таго старога Мінска, які быў да Айчынай вайны, няма. А вось як вам спадабаліся ваша родная вёска і Брэст?

— Ранейшага Брэста, які я пакінуў сорак год таму назад, таксама няма, — сказаў Максім Сямёнавіч. — Цяпер ён — прыгожы, сучасны, зялёны горад. Пабываў я і ў цытадэлі славы — у Брэсцкай крэпасці. Шмат чуў аб подзвігах маіх братаў-беларусаў у час вайны з гітлераўцамі, аб абаронцах Брэсцкай крэпасці. Ганаруся гэтым. А ведаецца, што я яшчэ тут заўважыў? Не стала былой забітасці народа. Усе людзі ў горадзе і ў вёсцы ходзяць з горда ўзнятымі галавамі. Яны не думаюць аб тым, каб не праглядзець ксяндза або вяльможнага пана, не баяцца прайсці міма, не пакланіўшыся яму. А было ж так калісьці ў буржуазнай Польшчы.

Што датычыць маёй вёскі Аброва, то цяжка нават параўнаць былое і сучаснае. Раней вёска на балоце стаяла, жыхары летам пакутавалі ад камамоў і рознага гнуса. Бедна жыла наша сям'я, ды і ўсе ў вёсцы таксама ледзь канцы з канцамі зводзілі. Бульбы і той не хапала, ужо не кажучы пра хлеб. Няма цяпер балота, яно асушана, а Аброва — цэнтр вялікага саўгаса імя Чапаева — сапраўдны гарадок. Амаль у

кожным доме тэлевізары і бытавая тэхніка, у рабочых матацыклы, легкавыя аўтамашыны. У 1972 годзе, нягледзячы на ​​неспрыяльны ўмовы надвор'я, сабралі вялікі ўраджай: па 25 цэнтнераў збожжа і па 200 цэнтнераў бульбы, тады як раней, бывала, і па 5 цэнтнераў збожжа не атрымлівалі.

Быў я на палях, сустракаўся з рабочымі і кіраўнікамі саўгаса. Усе работы праводзяцца машынамі, а раней жа голымі рукамі, плугам ды сярпом. У саўгасе больш за пяцьдзесят трактараў, каля трыццаці аўтамашын, шмат сельскагаспадарчых машын, поўнасю механізаваны жывёлагадоўчыя фермы. Гэтай тэхнікай кіруюць хлопцы і дзяўчаты з нашага Аброва, сыны і дачкі, унукі тых Люшкевічаў, Гутыркаў, Навумчыкаў і іншых, якіх я калісьці ведаў і з якімі дзяліў бязрадаснае дзяцінства. Бачыце, як усё змянілася. Калі мае ровеснікі жылі непільнымі, паўжабракамі, то цяперашняе пакаленне — інжынеры, настаўнікі, урачы, механізатары. Словам, людзям Аброва Савецкая ўлада дала ўсё, чаго не хапала нам. Ад такога жыцця, вядома, ніхто б не паехаў за акіяны шукаць шчасця. Няма яго там. Яно цяпер тут, у Аброве...

Тры дні Максім Сямёнавіч пражыў у Мінску. Мне зноў даводзілася з ім сустракацца і гутарыць, але ўжо аб справах Федэрацыі рускіх канадцаў, «Вестніка», аб жыцці землякоў у Канадзе. Мінск і мінчане яму спадабаліся. Спадабаўся і нам гэты добры і разумны чалавек, які захаваў гарачую любоў да Радзімы.

Пётр ФРАЛОУ,
адказны сакратар Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом.

АБНОЎЛЕННЫ КРАЙ

Першы раз Міхал Барысюк пабываў у сваіх сяцёр Таццяны і Надзеі ў вёсцы Клемянінава Іванаўскага раёна ў 1970 годзе.

— Даўно хацелася ўбачыцца са сваякамі, — расказавае ён. — Ды, ведаецца, не адважваўся. Многія адгаворвалі, кззалі: зз кожным тваім крокам там будучь сачыць.

Расказавае і ўсміхаецца: — А я вась і другі раз прыехў. І ніхто зз мной не сочыць. Я папрасіў Міхаіла Антонавіча расказаць, як яму госціцца ў сваякоў і якія, на яго погляд, адбыліся тут змены.

— Па праўдзе кажучы, — расказавае ён, — на мяне вялікае ўражанне зрабіла тое, што дала народу Савецкая ўлада. У Канадзе я не бачыў такіх велізарных зерневых камбайнаў. А тут, у мясцовым калгасе, іх многа. Праца калгаснікаў усю-

ды механізавана. Тэхнікі шмат. Памятаю, у дзяцінстве са сваім аднавяскоўцам Феадосіем Барысюком у Клежакім балоце каля нашай вёскі лавілі рыбу. Цяпер тут поле, расце азямая пшаніца.

Добра жывуць людзі, папрыгажэла мая родная вёска. Я нідзе не бачыў саламяных стрэх. Усе дахі пакрыты бляхай, шыферам. У дамах дастаць, ёсць матацыклы, тэлевізары, газавыя пліты, сучасная мэбля.

Сёстры мае і пляменнікі таксама жывуць добра. Дзякуючы бясплатнай сістэме адукацыі ўсе выйшлі ў людзі. Вось, напрыклад, у сястры Тані тры дачкі і сын. Валодзя скончыў Беларускі політэхнічны інстытут і працуе ў сталіцы на заводзе, Марыя — лабарантка ў Баранавічах, Люба — бухгалтар у Іванаве, Ніна — прадаў-

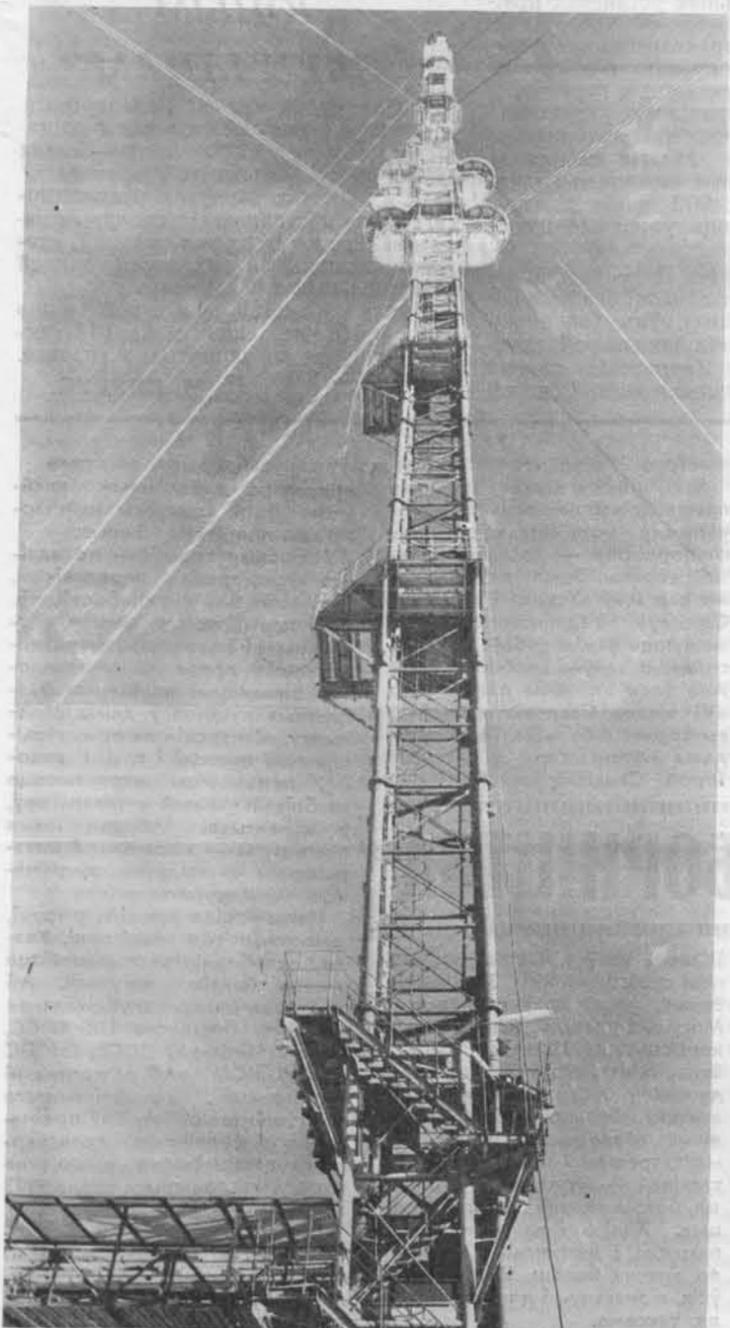
шчыца магазіна. У другой сястры Надзі два сыны і дачка. Іван — трактарыст у мясцовым калгасе, Сцяпан вучыцца ў вучылішчы, а Галя працуе бухгалтарам на кансервавым заводзе ў Іванаве.

— Некалькі дзён, — расказавае Міхал Антонавіч, — я гасцяваў у Іванаве ў пляменніц. Горад вельмі змяніўся. Выраслі новыя шматпавярховыя дамы, заасфальтаваны вуліцы. У магазінах ёсць усё неабходнае.

У заключэнне Міхал Барысюк гаворыць, што ён доўга сумаваў па Радзіме і рады бачыць яе абноўленай, прыгожай, яму прыемна сустракацца і гутарыць з цудоўнымі людзьмі — будаўнікамі светлай будучыні.

— Абавязкова прыеду яшчэ раз, — запэўняе ён.

А. ШВАБ.

Непадалёку ад Мінска ўзнялася гіганцкая 350-метровая ажурная страля. Гэта мачта новага тэлецэнтра, які нядаўна ўступіў у строй. Навейшае прыёмнаперадаючае абсталяванне дасць магчымаць намнога павялічыць якасць адбітку. **НА ЗДЫМКУ:** новая тэлевышка.

ГЭТА ЎСЁ ВАЙНА...

— Табе, Валянціна, грэх наракаць, хіба табе дасі твае гады? Хутка пяцьдзесят, а ты вуць якая!

Валянціна Агеева крышку вінавата ўсміхаецца знаёммай:

— Відаць, парода такая — з маладжавінкай. Хоць і жыццё было — не цукар.

Яна і сапраўды здолела прытрымаць свае гады: зграбная постаць, усмешлівыя вочы. Над галавою дачка Ліля завіхалася, калі прыязджала ў відпуск: «Я цябе, мама, так пафарбую, што ніводнай сівінкі не будзе відно». Памада ў сумачцы — вась і ўсе сакрэты маладосці. Вось толькі здароўе — хіба схаваешся ад хвароб?

— Дзеці што пішучь?

Яна крыху марудзіць з адказам:

— У Лілі і Шурыка ўсё добра, а Карык у бальніцы

пасля аперацыі. Жорык, можа, хутка прыедзе.

— Яны ўжо самі бацькі, а ты ўсё — Шурык-Жорык. Хто ён у цябе на самай справе — Шурык ці Жорык? — смяецца суседка.

— Ён і Шурык і Жорык. А забытала, мілая мая, не я. Гэта ўсё вайна вінавата.

Яна не хапаецца тлумачыць кожнаму, чаму яе Шурык — адначасова яшчэ і Жорык. Сэрца ўжо не тое, што раней, а ўспамін прымушае яго зноў і зноў заміраць ад жалю і болю. І толькі іх бацьку, не шкадуючы сябе, расказала б яна ўсё да дробязі.

— Мы да вайны ў Бародзічах, каля Зельвы, жылі. Я на пошце тэлефаністкай працавала. Там і пшчасце сваё першае, дзівочае сустрэла. У лютым зарэгістраваліся. У лютым сорак першага года. Ды нядоўга ра-

зам пакылі. Паехаў муж у Брэст абжывацца на новым месцы, у чэрвені выклік прыслаў. Сабралася я ў суботу дваццаць першага, а мама просіць: едзь заўтра. Усё-такі ты дзіця чакаеш, у выхадны дзень муж сустрэне. І тэлеграму яму дай — так лепей будзе. Добра, думаю, заўтра дык заўтра. Раніцой прыбягаю на пошту да дзяўчат: «Еду, кажу, да свайго, тэлеграму прыміце». А яны мне: «Куды ты едзеш, ты што, хіба не чула — вайна!» І твары ў іх шэрыя, засмучаныя. Нібы абухом ударылі. Што мне рабіць? Хаджу як апантаная.

А вайна побач. Руўца снарады і боепрыпасы на станцыі, а на перагоне Зельва — Азерніца разбіты састаў з параненымі. «Піць, крычаць, піць!» Пабегла дадому, прынесла вады, хлеб пазбірала, што застаў-

ПОБЕДА СПРАВЕДЛИВОГО ДЕЛА ВЬЕТНАМА

Героический вьетнамский народ как славную победу своего справедливого дела встретил известие о подписании Соглашения о прекращении войны и восстановлении мира во Вьетнаме. Эту победу горячо приветствуют миллионы людей в разных странах и в первую очередь — советский народ и народы других социалистических стран. Они — вместе с братским вьетнамским народом и в годину тяжелых испытаний, и сейчас, когда на его земле созданы условия для справедливого урегулирования вьетнамской проблемы.

Понятно, предстоит пройти еще немалый путь для того, чтобы Вьетнам обрел прочный мир, чтобы дела там были урегулированы в соответствии с чаяниями и стремлениями его народа. Благодаря самоотверженным усилиям вьетнамских патриотов теперь имеются предпосылки для такого развития событий. Главнейшая среди них — это прекращение внешнего вмешательства в дела Вьетнама, полный вывод из Южного Вьетнама американских войск и войск их союзников.

Когда в середине 60-х годов в Вашингтоне приняли решение перейти к широкой эскалации войны против Вьетнама, там считали, что эта «операция» займет короткое время — всего несколько месяцев. В этих целях были сконцентрированы громадные военные силы. Но первые же схватки на вьетнамской земле показали инициаторам агрессии, что увязались они в безнадежную для себя авантюру.

Можно было бы еще одуматься в тот первоначальный период, спасти многие тысячи жизней, предотвратить разрушение мирных селений и целых городов, избавить Соединенные Штаты от бурных внутренних потрясений, вызванных осуждением этой крайне непопулярной войны, если бы в Вашингтоне в то время прислушались к голосу рассудка, к призывам приостановить раскручивание зловещей спирали эскалации вьетнамской войны. Но этого не произошло. Задуманная как «быстрая операция» вооруженная интервенция против вьетнамского народа превратилась в то, что на днях президент Никсон в своем послании конгрессу США назвал одной из самых трудных, мучительных войн во всей истории США.

Трудно, очень трудно было для руководителей американского империалистического курса на протяжении этих пос-

ледних восьми лет войны во Вьетнаме примириться с мыслью о том, что даже в масштабах сравнительно небольшого региона, каким является Индокитайский полуостров, военная афера не принесла желанных результатов.

Вплоть до последнего времени в Пентагоне уповали на воздушный террор против Демократической Республики Вьетнам как на решающую ставку в этой грязной войне. И вряд ли случайно, что как раз в последние дни с высоких трибун в США были сделаны примечательные признания, свидетельствующие о том, что события последних лет, в течение которых Вашингтон вел опустошительную войну во Вьетнаме, не прошли бесследно для официального склада мышления за океаном.

В своей героической борьбе против агрессоров вьетнамский народ был не одинок. Плечом к плечу с героическим Вьетнамом стояли и стоят Советский Союз, другие социалистические страны, все прогрессивные силы планеты. Социалистический интернационализм вновь и вновь показал, что это великая сила, скрепляющая единство народов, идущих по новому историческому пути, он продемонстрировал свою действенность, эффективность в деле всесторонней поддержки борьбы вьетнамского народа за его правое дело. Затеяв свою авантюру во Вьетнаме, империалистические круги США делали немалую ставку на возможность ослабления единства, сплоченности сил, выступающих против империализма и неокolonизма. Вместо этого Вьетнам стал для всех отрядов мирового коммунистического и рабочего движения, для всех демократических сил символом борьбы за свободу, национальное освобождение, мир и прогресс.

Итак, основной урок для инициаторов агрессии против вьетнамского народа состоит в том, что в наше время никакая сила оружия не в состоянии повернуть вспять развитие стран и народов, сбросивших оковы угнетения и строящих новую жизнь.

Отпор, полученный интервентами во Вьетнаме, имеет немаловажное значение для успешной борьбы за интересы разрядки напряженности во всем мире. Ведь если бы агрессивные круги США в какой-то степени прзуспели в своих замыслах расправы с национально-освободительным движением в Индокитае, то наверняка пошли бы на новые авантюры в других частях

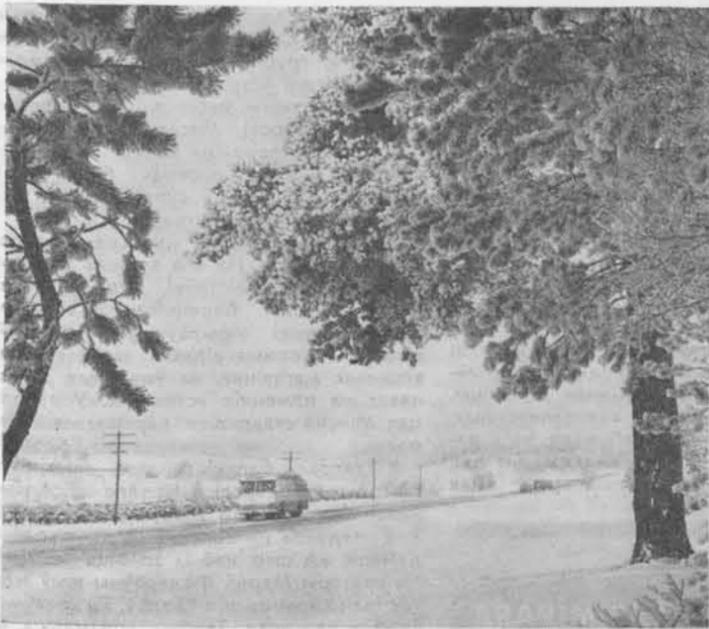
земного шара. Следовательно, оказывая помощь, поддерживая борьбу Вьетнама за свободу и независимость, прогрессивные силы земли отстаивают дело мира и безопасности во всем мире. Недаром тенденция к проведению более реалистической внешней политики стала проявляться в Вашингтоне, когда во все большей степени начал обнаруживаться тупик интервенции США во Вьетнаме.

Разумеется, было бы неверно думать, что Южному Вьетнаму предстоит легкий путь к стабилизации положения, к миру, демократии. Об этом свидетельствуют сообщения, поступающие из Южного Вьетнама уже после вступления в силу «парижского соглашения». Еще не высохла чернила на этих документах, а президент Тхieu в Сайгоне выступил с речью, полной нападок на патристические силы Южного Вьетнама.

Подобно тому, как миллионы людей в мире пристально следили за ходом парижских переговоров — прогрессивная международная общественность будет, несомненно, бдительно наблюдать за развитием событий в Южном Вьетнаме, за тем, чтобы достигнутое с таким трудом соглашение неукоснительно соблюдалось. Можно не сомневаться в том, что правительство Демократической Республики Вьетнам, так же как и Временное революционное правительство Республики Южный Вьетнам, делают все от них зависящее для осуществления положений и условий подписанного Соглашения о прекращении войны и восстановлении мира во Вьетнаме. Однако реализация этого соглашения — дело всех сторон, его подписавших.

Советский Союз, как подчеркивал Генеральный секретарь ЦК КПСС Л. Брежнев, всегда считал, что добиваться ликвидации очага войны в Индокитае — одна из центральных задач внешней политики нашей страны. Наша интернациональная солидарность с народом Вьетнама претворяется в конкретные дела по всем линиям. От имени ЦК КПСС, Верховного Совета СССР, Советского правительства Л. Брежнев, Н. Подгорный и А. Косыгин в эти дни заявили, что наша страна и на новом этапе будет неизменно выступать на стороне справедливого дела Вьетнама.

Жизнь со всей очевидностью подтверждает всю силу, эффективность и действенность советско-вьетнамской дружбы.
В. МАТВЕЕВ.

Дорога на Лагойск.

Фота П. НИКИЦІНА.

Пішчы Землякі

МЫСЛЕННО ВМЕСТЕ С ВАМИ

Поздравляю мою милую Родину с большим праздником — 50-летием СССР и желаю ей больших успехов.

Читая присылаемые мне газеты, слушая рассказы людей, побывавших на Родине, я неизменно радуюсь и горжусь тем, что достижения Советского Союза так высоко, что его популярность растет с каждым годом, что в мире нет государства, пользующегося таким авторитетом и уважением, как СССР. Вся история страны Октября убедительно доказывает, что руки рабочих, их идеи, целеустремленность способны преобразовать общество в интересах каждого его члена.

Благодарю вас за большую заботу о нас, волею судеб оказавшихся вдали от Родины. Я регулярно получаю «Голос Радзімы» и одновременно газету из Москвы. Читаю их всегда с огромным интересом, они помогают мне хотя бы мысленно быть вместе с моей страной.

Василий СНИК.

Бельгия.

ВСПОМИНАЮ БЕЛАРУСЬ

Дорогой для нас праздник — 50-летие СССР мы отпраздновали в помещении своего клуба имени Чернышевского. Залов больших у нас нет, поэтому пришлось потесниться, так что те, которые не заказали билеты заблаговременно, не смогли попасть в зал.

На нашем празднике присутствовали дорогие гости из Советского Союза — представители Белоруссии, Украины и Таджикистана. Было очень много выступающих, и среди них — В. А. Яхонтов.

Сердечное спасибо за книги, которые вы посылаете. Читая «Пачакай, затрымайся» Алены Василевич, совсем забыл, что я в Америке. С Ганкой Гуринович я словно прошел всю Белоруссию, где не было много лет, посетил родные места.

Пользуясь случаем, поздравляю сотрудников газеты «Голос Радзімы» и всех советских людей с наступившим Новым годом. Желаю своей Родине успешного свершения всех планов.

Александр ЧИЧКАН.
США.

УДАЛЕЧЫНІ АД РАДЗІМЫ

Хачу напісаць некалькі радкоў аб тым, як мы святкавалі 50-годдзе ўтварэння СССР. Нашы рускія арганізацыі і тыя, хто спачувае нам, зрабілі ўсё магчымае, каб адзначыць юбілей дастойна.

У горадзе Чыкага мы знялі вялікае памяшканне, нягледзячы на халоднае надвор'е, народу сабралася каля 600 чалавек. Былі зроблены цікавыя даклады, падрыхтавана канцэртная праграма. Залу мы ўпрыгожылі савецкімі плакатамі. Працавалі кіёскі, дзе прадаваліся савецкія кнігі і сувеніры.

Адным словам, нашы рускія прагрэсіўныя арганізацыі многа папрацавалі, каб дастойна адзначыць вялікае свята. Хаця мы шмат гадоў жывём удалечыні ад Радзімы, але заўсёды былі і будзем яе патрыётамі.

Пелагея ТРУШЫНСКАЯ.
ЗША.

дому, накарміла, памыла. Касцючкі на іх аднолькавыя, у клетачку. Мыно і думаю, як мне гэтую клетачку лепш запамінь: па гэтых касцючках іх, можа, бацька шукаць будзе. Потым распытаць пачала: як завуць, як тату звалі, як маму. Мама Маруся, тата Яша. Большанькага завуць Карык. Меншага — так пачулася мне — Шурык.

Жывём два месяцы. Я прывыкла ўжо да Карыка і Шурыка, пра баду сваю не так думаю. Аднойчы вару абед, а яны ў бульбоўніку сядзяць, размаўляюць.

Карык гаворыць:
— Давай уцячэм! Мама цябе Жорык-Тапорык клікала, а гэта цёця — Шурыкам.

Так і дазналася сапраўднае імя меньшанькага. А прывыкла ўжо — Шурык ды Шурык. Што з іх узіць — маленькія зусім.

Не пытайцеся, як жылі. Немцы прыйшлі — карову апошнюю забралі. Харчы скончыліся. А тут Ліля на-

радзілася. Усё, што магла, на малако выменяла. Толькі бульба і выручала.

Скончылася вайна, атрымала я паведамленне, што муж загінуў. Працавала білетным касірам. Шурык і Ліля падраслі. Карык у школу пайшоў. Паміж сабой дружна жылі. І не думала, я, што з трыма дзецьмі выйду калінебудзь замуж. Каму захацца такую сямейку на свае плечы ўзяць. Дзе вось і знайшоўся мой Агееў. У сарак дзевятым пераехалі ў Добруш.

І не заўважыла, як выраслі. Праводзілі ў армію Кірылу. Шурык скончыў тэхвучылішча, у Цалінаградзе пачаў працаваць электрыкам. Вучыўся ў вячэрняй, потым у інстытут паступіў. Зараз інжынер-электрык. Кірыла ў Бранск асталася ўся.

Паехаў Шурык, а я месца сабе не магу знайсці. Сабраліся і мы з Ліляй туды, яна ўжо дзесяць класаў скончыла. Прыйшла на завод, у заў-

ком, расказала ўсё пра Шуру. Так і так, кажу, я яго зберагла ад вайны, а цяпер вы прыгледзьце, каб не было дрэннага ўплыву, чалавек становіцца на жыццёвы шлях. А каб спакойна было мне самой, пакінула там дачку сваю. Яна тэлефаністкай працавала, потым у педінстытут паступіла, закончыла.

Вось яны якія, мае дзеці, любіце іх, як я іх люблю. Мне не сорамна сёння знаёміць іх з вамі, родным бацькам.

Трыццаць гадоў яна выношвала ў сабе словы, якія павінна сказаць, і надзею на сустрэчу з іхнім бацькам. Унукі пачалі ўжо гаварыць, рабіць першыя крокі. І надзея тая раставала, як апошняя астраўкі снегу пад сакавіцкім сонцам. І раптам...

Трыццаць гадоў чакання — і ўсё з-за адной літары. Хіба магчыма было ўгадаць па вымаўленню малых тады, у сарак першым, што не Крушыны яны, а Курушыны? І каб не гэта злэшчаснае «у», даўно б склаліся

разам асколачкі сям'і, раскіданая вайной па беламу свету.

...Яны сядзяць у Мінску за святочна прыбраным сталом у Лілінай кватэры. Бацьку яе сыноў, Якава Кірылавічу, ужо семдзесят. У яго новая сям'я — чацвёра дзяцей. І размова ідзе то пра касцючкі ў клетачку, то пра сястрычку Рыту, якая згубілася таксама ў сарак першым і жыве зараз у Польшчы, то пра партызанскія гады Якава Кірылавіча. І Шурык — яе Шурык, а ягоны Жорык падымае тост за светлую памяць мамы Марыі, што нарадзіла іх, і за добрае здароўе мамы Валі, якая выхавала іх і знайшла роднага бацьку.

Маме Валі радасна; васьм'я, сустрэча, якую чакалі трыццаць год.

Валянціна КАРАЛЁВА.

І раптам рука дакранаецца да калючага дроту. Лагэр!

Так, лагэр побач. Лагэр — пасля некалькіх гадзін такога цяжкага шляху!

Цяжка дыхаць, падкошваюцца ногі. Сілы не хапае ісці. І ўсё ж жанчыны зноў паўзучы, аж пакуль не пасвятлеў усход, пакуль не вырваліся ў тумане дрэвы і нейкія вялікія будынкі.

Доўга-доўга давалася яшчэ ісці, сустракаючы на шляху шмат перашкод, трывог...

А на зямлю Францыі прыйшла доўгачаканая вясна. Распусціліся першыя кветкі. Сейбіт выйшаў у поле. Усё гэта бачылі чатыры жанчыны, хаваючыся ад людскога вока, а на чым ішлі, дабіраліся да ўмоўленага месца. З часам яны крыху асмелелі, пачалі прасіць есці. Спагадлівія сялянкі кармілі іх, тлумачылі, як прабрацца да шахцёрскага гарадка Бруа.

Недалёка ад доўгачаканага Бруа сустраляся на дарозе жанчына з дзіцячай каласкай. На ламавай рускай мове яна спытала: «Вы рускія?» Хоць пра гэта можна было не пытаць, з першага позірку можна было здагадацца, што яны нетутэйшыя.

— Пойдзем, пойдзем хутэй! Тут недалёка. Вас чакаюць!

Яна трымала Людмілу за руку і гаварыла, гаварыла, бльтаючы польскую, рускую і французскую мовы. Падышоўшы да невялікага доміка, крыкнула ў прачыненае акно:

— Юзэф, глянь, вось яны, рускія! Добра, што я іх знайшла. Яшчэ трохі — і папалілі б! Ішлі на забароненую зону! Вочы жанчыны гарэлi яркім бляскам. Колькі ў іх было радасці і спагады!

— Юзэф, Мэры, прымайце іх!

Юзэф, мужчына год сарака, працягнуў бягліва руку. Усё было як у сне...

Падышоў і павітаўся шыракатвары чалавек з пышнай русай шавялюрай — Франц, затым падышлі Владэк, брунет у крагах, з усмешкай дзіцяці, і Альберт, пажылы, з рукамі шахцёра, вельмі шырокімі ў кісці. І пакуль усе, радасныя, усхваляваныя сустрэчай, моцна паціскалі рукі, усаджалі, распытвалі, як дабіраліся па забароненай зоне, жонка Юзэфа Мэры выклала на стол хлеб, батоны і маргарын.

— Ха-ха! — смяяўся Юзэф. — Яны ж рускія, свента Марыя, усюды пройдуць!

А жонка яго жаласліва наракала:

— Паглядзі, Юзэф, яны ж нічога не ядуць!

У пакой заходзілі новыя людзі і адразу ж з парога ўсміхаліся, нібы старыя знаёмыя, моцна паціскалі жанчынам рукі, імкнуліся сесці побач, завесці размову.

Было шумна, нават не пачулі, як увайшлі чатыры ўзброеныя аўтаматамі немцы. Бягліва ледзь не абамлелі ад страху. Але гэта было свае...

Яны былі сярод сваіх, сярод сяброў інтэрнацыяналістаў. За плячыма засталіся дванаццаць сутак цяжкага шляху па невядомых мясцінах, на чужой зямлі, акупіраванай немцамі. Але савецкім жанчынам дапамагалі французскія сялянкі, парабкі прынеслі ім хлеба, чыгуначнік падказаў, як перапаўзці чыгунку і абысці варту. Іх ахоўвалі глыбокія ямы ад бомб і копы сена, выпадковыя хлявы і буданы, дзе яны начавалі.

Цяпер яны ў надзейным месцы. У двары ля агарожы складзена сена, у сцёрце нерывметная адтуліна, а там, усярэдзіне, чатырох'ярусны ложкак. Іх кармілі, знайшлі вопратку, аформілі дакументы, звязаліся з батальёнам рускіх партызан у Францыі. Камандзір атрада Марк Слабадзінскі прыслаў на гэту явочную кватэру французскіх камуністаў свайго чалавека. І вось тры смаленскія партызанкі і мінскі ўрач Людміла Кашычкіна, нібы рознаробчыя нямецкага аэрадрома Мошабрытон, перабіраюцца да савецкіх партызан у паселішча Білемантэ. У кожнай з іх французскі пашпарт, у якім указана нацыянальнасць — полька.

І пачалося для жанчын новае жыццё. Яны апрагнуліся ў форму маці. Толькі ідучы на сувязь з французскімі падпольшчыкамі, пераапрацоўваюцца ў цывільнае.

І вось чарговы паход у Барля на сувязь з шахцёрам-камуністам. Ідучы Людміла і Ксеня. У кішні ў Людмілы маленькі партсігар. Акуратна, радочкам, складзены цыгарэты. З выгляду ўсе яны аднолькавыя. І толькі яна, Людміла, ведае, у якой з іх знаходзіцца зашыфраваная звесткі. У выпадку неабходнасці яна возьме яе, чыркне запальнічкай і выкурыць цыгарэту.

Усё ідзе добра. Вось і ўмоўленае месца. Жонка, дачка і сын шахцёра ветліва сустракаюць жанчын. Глыбокай нотчу ім назват пашчасціца, укрывішыся з галавой пухавой коўдрай, пачуць родны голас Масквы. Праўда, другую палову ночы яны правядуць без сну ў нейкім хлеўчуку, які выратаваў іх ад аблавы.

Развіднела. Сонца ўзышло, скончыўся каманданці час, цяпер хутэй у дарогу.

Гадзіны праз даве насустрач паказуся нямецкі батальён. Як напаятая струна, напружаны нервы. З незалежным выглядам, не збаўляючы кроку, ідуць сувязныя. Вось-вось, здаецца, абмінуць немцаў, як раптам афіцэр загадае спыніцца. Вобвыск!

Людміла вымае цыгарэту, лёгенька пацірае яе кончыкам пальцаў і працягвае партсігар афіцэру: маўляў, закурвай. Той асцерагаецца: «Атрута!» і загадае: закуры сама. Вось гэтую!

— Што вы, што вы, пан афіцэр!

Людміла вымае тую цыгарэту, што паказвае пальцам афіцэр, і зацягваецца на ўсе грудзі. Аўсвайсы ў поўным парадку, не выклікаюць сумнення. Жанчыны ідуць далей.

Гэты маленькі партсігар, як напамінак пра тыя поўныя небяспекі дні, і цяпер захоўваецца ў Людмілы Міхайлаў-

— Гэта ён... Гэта ён, мой начальнік... — ціха вымавіла Віця.

Марыя Фёдараўна і сёння не ведае, хто ён быў, той Віцін начальнік, што гэта быў за чалавек. Вікторыя далёка не ўсё расказвала сястры — так патрабавалі законы канспірацыі. Мы таксама не ўсё ведаем. Магчыма, калісьці раскрыецца і гэтая таямніца. Вядома толькі, што гэта быў адзін з мінскіх падпольшчыкаў, савецкі патрыёт, які не скарыўся перад ворагам.

— Віцечка, а за што? За што гэтую жанчыну, гэтых людзей павесілі? — ідучы назад, спыталася Марыя.

Вікторыя не адказала, хоць ведала: Вольга Шчарбацэвіч, сакратар партыйнай арганізацыі інфекцыйнай бальніцы, хавала ў сябе раненых ваеннапалонных. Ведала, што Вольга здабывала ім і дакументы, і зброю, і фотаматэрыялы для фотакартак на новыя пашпарты. Тыя

яны. І кожны раз яна не можа без хвалявання ўзяць яго ў руку.

А потым былі баі. Полк рускіх партызан вызваляў французскую тэрыторыю, біўся за вызваленне вязняў канцлагера.

Нарэшце настаў дзень Перамогі. Полк вяртаўся на Радзіму. Праводзіць савецкіх людзей прыйшоў увесь горад Нім. Песні, абдымкі, пацалункі, сувеніры. Як дарагую рэліквію захоўвае Людміла Міхайлаўна макет магілы Невядомага салдата ў Парыжы — падарунак артысткі Люсі Лемерсье.

«Няхай заўсёды ў нашых сэрцах гарыць нязгасны агонь вечнай дружбы французай і рускіх», — напісала Люсі.

Так, дружба, народжаная ў часы вайны, не згасе ў сэрцах удзячных людзей. Хіба можна забыцца пра тых, хто, рызыкуючы сабою, сваёй сям'ёй, ратаваў жыццё савецкім людзям, якія трапілі ў няволю? Хіба можна забыцца пра тых, хто са сваіх больш чым сціпных картачных пайкоў дзяліўся кавалкам хлеба, хто ўкрываў ад фашыстаў?

...Сустрэча з роднай зямлёй! Сэрца ваеннага ўрача маёра Кашычкінай білася ў трывозе: як там Наташка, ці жывая?

Ваенны эшалон, што накіроўваўся ў Падмаскоўе, спыніўся ў Мінску. Дзяўчына з вуліцы Чкалава, якая выпадкова апынулася ў гэтым эшалоне, пабегла шукаць Наташу. І знайшла. І прывяла яе з вернай Дашай на вакзал. Спаканне было кароткае. На некалькі хвілін затрымаў машыніст цягнік...

— Да сустрэчы, мама!

— Да сустрэчы, Наташка!

ВІКТОРЫЯ

«...Яна глядзела на неба, усміхалася і плакала. А нам гаварыла: — Вы не плачце. І дзіце, і дзіце. Магчыма, за вамі сочаць. Мяне пераводзяць у камеру смерцінікаў, у апошні раз выпусцілі...»

Надвор'е было такое цудоўнае. Свідла сонца. Ля сцяны ляжалі бярвенні і цэгла, і стаяў вартавы з вінтовай.

— Калі вы застанецеся жывымі, перадайце ўсім мой зямны паклон. Няхай усе будучыя шчаслівыя. Я толькі аб адным шкадую: што мала зрабіла.

Мы бачылі яе апошнія...
Вам, усе жывыя, яе паклон...
З расказа медсястры Наталлі Сінкевіч.

Пахмурны вясенні дзень. Нізка плывуць над зямлёю шэрыя хмары. Халодны вецер зрывае з дрэў апошнія лісты. Прыспешваючы крок, ідучы па разбураным горадзе даве жанчыны. Іх гоніць не толькі чалавечы боль. У Вікторыі даручэнне падпольшчыкаў: апазнаць, каго замучылі фашысты.

Задыхаючыся, жанчыны падымаюцца ад электрастанцыі да сквера, што ля тэатра Янкі Купалы. Падыходзяць да цэнтральнай алеі. Там, на літарных слупах, гойдаюцца на ветры мёртвыя целы. Хаця б вытрываць, не заплакаць! Яны ведаюць, што за кожным тут цікуюць гестапаўскія шпікі. Людзі ідуць няспешна, панура. Павольна крочаць і сёстры.

— Трымайся, Марыя, трымайся! — просіць Вікторыя. — Глядзі. Гэта яна, Вольга Шчарбацэвіч!

А сын Вольгі, Уладлен, хлопчык-падлетак, быў павешаны ў гэты ж дзень на дражджавым заводзе «Чырвоная зара». Людзі казалі — але пра гэта Віця пачуе потым, — што маці маліла пашкадаваць сына, ён жа ні ў чым не вінаваты. Але хіба ёсць сэрца ў фашысцкіх пачвар?

Вікторыя ўсё ішла і ішла, цягнучы за руку Марыю, пакуль тая не здагадалася, што сястра яшчэ некага шукае.

На адной з шыбеніц маглася цела чалавека ў шэрым касцюме.

людзі, якіх выратавала Вольга і якія засталіся жыць, пагадвалі сваіх дзяцей, прычкалі ўнукаў, — цяпер, пэўна, не ведаюць, хто была іхняя вызваліцелька, не ведаюць імя адважнай мінчанкі, якая ахвяравала дзеля іх сваім жыццём і жыццём сына...

...Віця не прымала воінскай або партызанскай прысягі перад строем. Але вось тут, на гэтым скверы, яна паклялася сама сабе і памяці загінуўшых змагацца з ворагам не на жыццё, а на смерць. Клялася працягваць справу, пачатую Вольгай Шчарбацэвіч.

У 2-ую Савецкую бальніцу, дзе працавала Вікторыя Рубец, везлі і везлі раненых. Суткамі не выходзілі з бальніцы ўрачы, сёстры і санітаркі. А як толькі ранены крыху ачуньваў, немцы забіралі яго ў лагэр. У Мінску і ваколліцах — у Драздах, Масюкоўшчыне і іншых месцах — было шмат такіх лагераў, дзе ад холоду і голаду, ад хвароб і непасільнай працы, ад жудасных здзекаў паміралі тысячы ваеннапалонных. І Вікторыя пачала прыводзіць да сябе дамоў тых байцоў і камандзіраў, якія маглі хадзіць. Тут іх даглядала яе сястра — Марыя Фёдараўна Калашнікава, жанчына чулая і спагадлівая. Яна выбівалася з сіл, каб накарміць змарнелых, знясіленых людзей, схаваць іх ад нядобрага вока.

Вікторыя прабіралася ў лагеры, перадавала цывільную вопратку і зброю, праз сваіх сувязных перапраўляла людзей у лясы. Якой рызыкі і вынаходлівасці ўсё гэта патрабавала! Колькі чалавек вывела з лагераў ваеннапалонных Вікторыя Рубец, маладая, прыгожая цёмнавалосая жанчына? Кажуць, што каля сотні. Кажуць сведкі, што засталіся жывыя.

Часць, у якой служыў палітрук Бачароў, разбілі немцы. Разам з невялікай групай яму ўдалося прабрацца ў горад. На рагу Інтэрнацыянальнай і плошчы Свабоды кінулася ў вочы нямецкая аб'ява: усе былыя ваеннаслужачыя павінны з'явіцца ў лагэр, што ў Драздах...

Памог выпадак. Бадзячыся па горадзе, Бачароў зайшоў у невялічкі драўляны домік, папрасіў напіцца. Стары падаў коняку і стаў углядацца ў твар незнаёмага.

— Гляджу я на цябе, хлопце, і думаю: у Драздах табе дарога.

— Туды не спышаюся, яшчэ паспею, — адказаў Васіль Міхайлавіч.

Слова за слова, разгаварыліся, закуралі. Гаспадар сказаў, між іншым, што яго сын уладкаваўся ў нямецкую п'якарню.

— Хочаш? — запытаў стары. — Скажу, каб і табе памог.

І Бачароў стаў пекарэм. Агледзеўшыся, ён з дапамогай яшчэ аднаго акружэнца змайстраваў радыёпрыёмнік і прынёс на кватэру. Так было больш надзейна: за сцяной жыла сям'я паліцая, і сюды наўрад ці хто палез бы з вобвыскам.

Часам да гаспадыні Бачарова заходзіла маладая жанчына. Пазнаёміліся. Гэта была Вікторыя. Яна пачала заходзіць часцей і забірала перапінаныя Бачаровым зводкі Савецкага Інфармбюро. Перадавала іх надзейным таварышам, пераказвала змест некаторым раненым.

Усё часцей чулася:

— Сястрыца, пасядзі ля мяне! — І ціхае запытанне: — Ці хутка затрымаюць немцаў?

— Абавязкова затрымаюць, пагоняць назад, верце мне!

Яна гаварыла так шчыра і пераканана, бо і сама ўсім сэрцам верыла гэтаму.

А тым часам Чырвоная Армія з цяжкімі баямі пакідала горад за горадам. Акупанты трубілі аб хуткай перамозе, назначалі дні ўступлення ў Маскву. Акупанцыйны рэжым рабіўся ўсё больш жорсткі і строгі. Масавым знішчэннем патрыётаў гітлераўцы хацелі запалохаць савецкіх людзей, пасеяць боязь у іх сэрцах, паралізаваць супраціўленне. Але гэты іхні разлік не спрадзіўся.

Запалонены, але няскораны горад жыў і змагаўся. На яго вуліцах усё часцей паяўляліся лістоўкі, што заклікалі да бязлітаснай барацьбы з ворагам. Падпольшчыкі прылаўчыліся расклеіваць іх на самых відных месцах — на вітрынах магазінаў, на ўцалелых дэмах, нават на нямецкіх установах. У ваколліцах Мінска ствараліся партызанскія атрады.

У сталавай бальніцы, дзе працавала Вікторыя, харчаваліся па талонах. А чым накарміць тых, хто хаваўся ад немцаў? Яна глядзела на паперкі з пачаткамі і думала: «А што, каб іх зрабіць самім?» На кватэры Марыі Фёдараўны жыві мастак Іван Харытонавіч Казлоў. Ён зразумеў Віцю з паўслова. Талоны атрымаліся як спраўдныя. Магчыма, гэта была першая рэпетыцыя напружанага вельмі важных і небяспечных спраў...

У першыя дні акупацыі тых раненых, што папраўляліся, можна яшчэ было пераапрацуць і выпусціць за вароты бальніцы. Але неўзабаве пачаліся аблавы. Гітлераўцы патрабавалі, каб на дамах вывешваліся спісы жыхароў, і жорстка спраўляліся, калі, крый божа, знаходзілі непрыпанісанага. Цяпер вельмі патрэбны былі пашпарты, аўсвайсы.

Падпольшчыкі накіроўвалі ў нямецкія ўстановы сваіх верных людзей, праз іх здабывалі чыстыя бланкі нямецкіх аўсвайсаў, узоры пачатак і подпісаў. Але дакументаў не хапала. Вікторыя збірала пашпарты памёршых у бальніцы і прыносіла Казлову, а той з жаночага пашпарта рабіў мужчынскі, падрабляў прозвішчы, наклеіваў новыя фотакарткі.

У снежні 1941 года Вікторыі ўдалося пераправіць Бачарова ў атрад палкоўніка Нічыпаровіча. На развітанне Бачароў моцна паціскаў маленькую руку Вікторыі. А яна ўслед яму кінула: «Да пазачэння!»

Пабачыліся хутка, праз месяц. У адным з баёў Бачарова цяжка паранілі. Урача ў атрадзе не было. Павезлі Бачарова ў горад. Палажыць у бальніцу не адважыліся, бо немцы пільна сачылі за кожным хворым, у каго былі агнястрэльныя раны. Позна ўначы прывезлі да Вікторыі, на Камароўскую, 55. На шчасце, яна была дома. Хутка апрацавала рану і сказала: «Пайду заўтра параюся з прафесарам». Так упершыню Бачароў пачуў прозвішча — Клумаў.

Тыдні праз тры раненаму крыху паляпшыла. Трымаць яго тут, на Камароўскай, было рызыкоўна. Вікторыя знайшла больш спакойнае месца, у доме на вуліцы Горкага, у санітаркі Жэні Кульбаковай, якая жыла там з маленькай дачкой. У кішэні Бачарова ляжаў пашпарт, сфабрыкаваны Іванам Казловым.

Васіль Бачароў цяпер жыве ў далёкай Варкуце. Перапісваецца з Марыяй Фёдараўнай, мінулым летам прыезджаў у Мінск і перш за ўсё заспяшаўся ў яе маленькі домік. Тут ён калісьці знайшоў прытулак і цёплыя, спагадлівыя сэрцы, тут яму аддавалі апошні кавалак хлеба, лячылі, даглядалі, ахоўвалі.

— Я і цяпер, праз шмат гадоў, — кажа Васіль Міхайлавіч, — не перастаю захапляцца смеласцю Вікторыі. Яна не пабаялася даць прытулак раненаму партызану, хоць сама незадоўга перад гэтым ледзь вырвалася з гестапаўскіх лап...

...А здарылася гэта так. Вікторыі даручылі прабрацца ў гета і паведаміць няшчасным людзям, што падпольшчыкі распрацавалі падрэзаны план, як вывесці іх з горада. Яна выканала сваю місію, пра ўсё дамовілася, а калі выходзіла з гета, нос к носу сутыкнулася з бальнічным вартаўніком. Хто б мог падумаць, што гэты ціхі стары чалавек данясе немцам! На шчасце, ён не ведаў, што рабіла Вікторыя ў гета. Напісаў толькі, што медыцынская сястра Вікторыя Рубец «падтрымлівае жыццё яўрэяў, носіць ім прадукты».

Гестапаўцы зараз жа з'явіліся на кватэру Вікторыі. Усё ператрэслі, але ў маленькім пакойчыку, атрача ложка і невялікага століка, нічога не было. І ўсё ж Вікторыя арыштавалі. Доўга дапытвалі. Білі. Яна маўчала. Іншыя матэрыялаў, апрача таго, што напісаў стары мярзотнік, на той час не было...

На дванадцаты дзень, пад самую навагоднюю ноч, калі Марыя Фёдараўна выплакала ўсе вочы, нехта пастукаў у акно. Выпусцілі Віцю! Якая гэта была радасць!

Вывраўшыся на волю, з новай сілай узялася Вікторыя за справу. Падполле шырэў разгортвала сабатаж на прадпрыемствах, дыверсіі на чыгунцы, збірала звесткі аб размяшчэнні вайсковых часцей, руху цягнікоў. Віця сустракалася з няўлоўным Жанам — Кабушкіным, за якім цікавалі гестапаўцы і паліцаі.

ПАЛЕСКАЕ сяло Глушкавічы выцягнулася з поўначы на поўдзень. Крайнія сядзібы вокнамі глядзяць на суседнюю Украіну. На паўднёвым канцы сяла сярод тыпова беларускіх ашалеяных хат трапляюцца домкі са старанна пабеленымі сценамі. За глумачэннем далёка хадзіць не трэба: нявестка ў гэтым беларускім доме з Капішча ці Майдана — суседніх украінскіх сёл.

Тут, на берагах Убарці, што маляўнічай стужкай уецца па землях двух сумежных калгасаў — украінскага «Перамога» Олеўскага раёна Жытомірскай вобласці і беларускага таксама «Перамога» Лельчыцкага раёна Гомельскай вобласці — жывуць добрыя суседзі. Адны справы і клопаты ў іх — вясковыя, сялянскія.

Мікалай Акуліч, старшыня беларускага калгаса, з вялікай павагай гаворыць пра сваіх украінскіх суседзяў. І прыводзіць прыклады ўзаемавыручкі, супрацоўніцтва. Мінным летам, напрыклад, украінскія хлебарабы раней справіліся з уборкай і адразу перакінулі свае камбайны на палі беларусаў. А тыя дапамагалі ім сіласаўборачнай тэхнікай, насеннем...

Так было заўсёды — у клопатах і радасях працоўных будняў і ў грозны час ваенных выпрабаванняў.

У гады вайны дашчэнту згарэла беларускае сяло Глушкавічы, загінулі многія яго жыхары, якія не паспелі схавацца ад карнікаў у лесе. Тое ж здарылася і ў Капішчы, дзе фашысты расстралялі і спалілі жывымі 2887 жыхароў, у тым ліку і 347 дзяцей.

Загадчык Капішчанскага сельскага дома культуры Пятро Нявойт — адзін з тых, хто цудам выратаваўся. Разам са старэйшай сястрой яму ўдалося выскочыць з палаючай хаты...

— Зашыліся ў барозны між бульбы і паўжом да Убарці. Стралялі з кулямэтаў... Не памятаю, як пераплылі рэчку, апынуліся ў сваіх — суседзяў-

ПЕСНІ СЯБРОЎ

глушкаўчан, — успамінае Пятро Рыгоравіч.

Збяруцца суседзі ў дні народных гулянняў — на святыя працы і ўраджаю, провады ў Савецкую Армію, сядуць за адзін стол, і ўспамінаюць нямна канца. Многія разам змагаліся з гітлераўскімі захопнікамі ў партызанскіх атрадах. А заспявае украінец — падхопіць беларус. Гучаць за сталом песні былых баявых паходаў, песні роднага краю.

Вечарам выйдзі на вуліцу — з розных канцоў Глушкавіч ляцяць песні. Сабраўшыся, як тут кажучы, гуртамі, спяваюць юнакі і дзяўчаты, людзі пажылога ўзросту. У кожнага гурта свой рэпертуар, свае любімыя напе- вы.

Асаблівай павагай у Глушкавічах карыстаецца мужчынскі гурт. У ім спяваюць ездзавы Ілья Зяньковец (запывала), каваль Васіль Швед, пастух Мікалай Шкудун, ляснічы Еўдакім Маркевіч і іншыя вясковыя. Многія не толькі спяваюць, але і іграюць на скрыпцы, дудцы. Мужчынскі гурт выступаў у райцэнтры, Гомелі, у Мінску.

Плывуць над ракою украінскія песні. У іх многа агульнага з беларускімі. Іншую дык нагоду цяжка адрозніць: беларуская яна ці украінская. Ды з-за песні тут не спрачаюцца. Калі яна спадабаецца, дык спяваюць і беларусы, і украінцы. Жыхары трох суседніх сёл: беларускага — Глушкавічы, украінскіх — Капішча і Майдан удзельнічаюць у харавай каплэ «Славяне». Цяпер, бадай, цяжка прыпомніць, хто быў ініцыятарам яе стварэння. На першую рэпетыцыю ў Глушкавічы сабралася больш за сто чалавек. Як заспявалі такім «гуртам» — вось тут і адкрылася сапраўднае хараство народнай песні.

Кіруе хорам ураджэнец бе-

ларускага Палесся Сяргей Драчэўскі, спявак-прафесіянал. Ён быў салістам Чырванасцяжнага імя Аляксандрава ансамбля песні і танца Савецкай Арміі, спяваў у харавай каплэ БССР. Вось ужо некалькі год ён збірае багатыя песенныя фальклор украінскага і беларускага Палесся.

У рабоце з хорам Драчэўскаму дапамагаюць украінскія сябры: дырэктар Олеўскай музычнай школы Мікола Рабы, выкладчыкі гэтай жа школы Віталій Калеснічэнка і Уладзімір Паўленка — дружнае трыё баяністаў. Усе трое — канцэртмайстры. Мікола Рабы яшчэ і самадзейны кампазітар. У рэпертуары хору яго песні «Палісянчэка», «Родная Расія».

З Майдана ў каплэ спяваюць настаўнікі мясцовай васьмігодкі: Людміла Астапенка, Дзмітрый Майданчук, Мотра Лебедзева... Удзельнікі хору з Капішча — моладзь: механіза-

Выступае харавай каплэ «Славяне».

Фота Ч. МЕЗІНА.

тары, жывёлаводы, школьнікі.

У Глушкавіцкім сельскім доме культуры ідзе чарговая рэпетыцыя.

Ой, ты, вішанька, ты чарэшанька,

Ой, калі ж узышла, калі вырасла!—

плыве са сцэны задумлівы голас глушкаўчанкі Хрысці Каваль.

Я вясною ўзышла, летам вырасла,

На Дунай, на рэчку пахілілася, —

адказвае ёй хор.

Ой, чаго ж ты, душа, зажурылася!—

Зажурылася, што стаяла сама, што стаяла сама, позна

што стаяла сама, позна з вечара,

што стаяла сама, позна з вечара,

Дажыдала цябе, маё сэрцайка... А. ЧАРНОЎ.

Хроніка культурнага жыцця

НОВЫ каляровы шырокаэкранны дакументальны фільм «Біяграфія паланеза ля-мінор» здымае творчае аб'яднанне «Летаніс» кінастудыі «Беларусьфільм». Гэта стужка прывячаецца жыццю і дзейнасці выдатнага польскага кампазітара Міхаіла Клеафаса Агінскага.

У фільме заняты прафесійныя артысты і ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці. Сярод ацэраў—самадзейны ансамбль песні і танца імя Агінскага са Смаргоні. У яго выкананні прагучыць сусветна вядомая мелодыя паланеза «Раззітанне з Радзімай».

Стваральнікі стужкі шырока выкарыстоўваюць натурныя здымкі, багаты архіўны матэрыял. На экране «загаворыць», адлюстраваны творчую атамасферу далёкай эпохі, дзённік Міхаіла Агінскага.

У **ВЫДАВЕЦТВЕ** «Мастацкая літаратура» ў серыі «Паззія народаў свету» з'явіўся зборнік вершаў паэтаў Чырвонай Лодзі «Горад мільённы і мы». У зборніку змешчаны творы 44 аўтараў, якія прадстаўляюць розныя пакаленні польскіх паэтаў. Іх вершы раскрываюць перад беларускім чытачом гераічную біяграфію Лодзі, якая пісалася крывёю ткачоў на барыкадах 1905 года, дзесяцімі польскіх патрыятаў у гады другой сусветнай вайны. Са старонак кнігі паўстаюць таксама светлы дзень цяперашняй Лодзі і працоўныя справы сапраўдных яе гаспадароў — будаўнікоў новай сацыялістычнай Польшчы.

Гэтую біяграфію ўхваляючы і прайздзіва напісалі Уладзіслаў Браніўскі, Юліян Тувіл, Артур Глісчыньскі, Мечыслаў Браўн, Станіслаў Чэрнік, Ян Гушча, Марыя Пішэборская, Ігар Сікірніцкі і многія іншыя паэты Чырвонай Лодзі.

З **ПАЕЗДКІ** па Югаславіі вярнуўся ансамбль песні і танца «Брэстаўчанка». Па запрашэнню Таварыства югаслаўска-савецкай дружбы калектыву ў складзе 42 чалавек даў канцэрты ў дзесяці гарадах, у тым ліку ў Белградзе. У праграме выступленняў былі танцы народаў СССР.

За межамі краіны пабываў яшчэ адзін самадзейны калектыв з Брэста. Танцавальны ансамбль «Радасці» гасціў у шахцэраў, студэнтаў, хімікаў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

БЕЛАРУСКІ дзяржаўны драматычны тэатр імя Я. Коласа паказаў прэм'еру спектакля «Доктар філасофія». Гэтая каля медыя вядомага сербскага пісьменніка Браніслава Нушыча ўпершыню ставіцца на беларускай сцэне (пераклад Юркі Гаўрука).

І ВУЧОНАМУ, І ПРАКТЫКУ

Наш беларускі танец стаў аб'ектам навуковага даследавання. Выдавецтва «Навука і тэхніка» выпусціла кнігу Юліі Чурко «Беларускі народны танец», якая змяшчае разгорнуты нарыс гісторыі фарміравання танцавальных жанраў, тэарэтычную распрацоўку важнейшых пытанняў народнага харэаграфічнага мастацтва, у прыватнасці класіфікацыю танцавальных вобразаў, цікавыя думкі і навізванні аўтара, рэкамендацыі для сённяшняй творчай практыкі шматлікіх прафесійных і самадзейных танцавальных калектываў.

Балетмайстры, кіраўнікі калектываў знойдуць у кнізе адказы на многія пытанні, а таксама вялікую колькасць харэаграфічнага матэрыялу. Напрыклад, новыя, а дакладней зусім забытыя старыя танцы, «адноўленыя» і зафіксаваныя Ю. Чурко. Балетмайстры змогуць пабудаваць на іх яркія і змястоўныя сцэнічныя творы. Значную каштоўнасць маюць і апісаныя танцаў, назвы якіх былі ўжо вядомы нам. Так, Ю. Чурко знайшла і запісала «Жабку», якая ўжо даўно адышла ў нябыт, у адной з аддаленых вёсак Беларусі, аднавіўшы тым самым харэаграфію танца. І такіх прык-

ладаў можна было б прывесці мноства.

Юлія Чурко творча асэнсоўвае і выкарыстоўвае сведчанні этнографіі мінулага стагоддзя (як правіла, вельмі сціплыя, агульныя), умела дапаўняючы іх матэрыялам сучасных фальклорных экспедыцый, асабістымі назіраннямі і вывадамі. У мнстве новых варыянтаў (з розных абласцей Беларусі) прадстаўлены ў кнізе «Каза», «Гневаш», «Кола», «Качан», «Чобаты», «Мікіта», «Таўкачыкі», «Верабей», карагоды «Юрачка», «Зайчыка», «Мак», «Яшчур», «Лунёк», шматлікія кадрылі, полькі і нават славутыя «Лявоніха» і «Мяцеліца». Адноўлена ў кнізе аблічча гэтых і многіх іншых танцаў дапаможа беларускім (і не толькі беларускім) харэаграфам значна

ўзбагаціць свой рэпертуар, расквеціць яго новымі яркімі фарбамі.

Пасля знаёмства з кнігай Ю. Чурко больш яснымі становяцца таксама пытанні аб межах і меры ўласнай творчасці пастаноўчыка, які ўзяўся за мастацкую апрацоўку народнага танца, аб найбольш плённых прыцыпах тэатралізацыі фальклору, аб месцы і ролі яго ў бытавай харэаграфіі.

Манаграфія «Беларускі народны танец» пацвердзіла, што высокія мастацкія вартасці, багатае і разнастайнасць форм беларускага харэаграфічнага фальклору прадстаўляюць для збральніка і даследчыка багаты матэрыял, шырокія магчымасці для роздуму і абагульненняў.

К. ПАРТНОЙ.

ДЫРЫЖЫРУЕ ЮРЫЙ ЯФІМАЎ

У глядзельнай зале паволі гасне святло, сціхае шум галасоў. За дырыжорскім пультам з'яўляецца невысокі светлавалосы чалавек. Энергічны ўзмах яго рукі — і ажылі трапяткія скрыпкі, заплакалі флейты, зазвінелі жаночыя галасы. Вакальна-сімфанічную паэму Генрыха Вагнера «Вечна жывыя» выконваюць Дзяржаўны сымфанічны аркестр і Акадэмічная харавай каплэ БССР. Дырыжыруе — Юрый Яфімаў.

Яго першыя самастойныя канцэрты адбыліся ў 1966 годзе, але аматарам музыкі імя маладога дырыжора стала вядома крыху раней, калі выпускнік Маскоўскай кансерваторыі стаў дыпламантам Усесаюзнага конкурсу дырыжораў.

Маё першае знаёмства з

маладым таленавітым беларускім дырыжорам адбылося ў час яго гастролей у Калінінградзе. Выкананне ў адным з канцэртаў Чацвёртай сімфоніі П. Чайкоўскага ўзрушыла мяне незвычайна. Мала сказаць, што Юрый Яфімаў цудоўна веў аркестр. Здавалася, ён жыў і дыхаў разам з ім, спяваў разам са скрыпкамі пра любоў і мары.

Прайшлі гады. Сталеў талент маладога маэстра. Юрый Яфімаў за гэты час даў дзесяткі канцэртаў у сталіцы і на гастрольных сцэнах. Арыгінальнай трактовкай дырыжора вызначаюцца выкананні новых сімфоній Я. Глебава, Г. Вагнера, мініяцюра А. Янчанкі, твораў С. Картэса, Д. Смольскага, Я. Цікоцкага і іншых беларускіх аўтараў.

Цеснае супрацоўніцтва і

сяброўства з кампазітарамі пашырыла круггляд дырыжора, дало яму веды і вопыт, неабходныя для далейшай творчай работы. Таму заканамерным быў поспех такіх складаных і розных прэм'ер, як Пятая сімфонія А. Брукнера, Трэцяя і Пятая сімфоніі Л. Бетховена, Пятнаццатая сімфонія Д. Шастаковіча.

Дарэчы, апошняя з іх з вялікім поспехам выконвалася ў час нядаўніх гастролей Ю. Яфімава ў Вільнюсе і Каўнасе. Літоўскія слухачы ўпершыню пазнаёміліся з гэтым творам выдатнага савецкага кампазітара. Яны адзначалі, што беларускаму дырыжору ўдалося справіцца з выключна складаным у тэхнічных адноснах творам, раскрыць глыбокія філасофскія задумы аўтара,

падкрэсліць найтанчэйшыя нюансы, прадэманстраваць глыбокае разуменне партытуры Пятнаццатай сімфоніі Д. Шастаковіча.

Творчыя сімпатыі Ю. Яфімава вельмі шырокія. Акрамя беларускай, тут і руская музыка (Мусаргскі, Рахманінаў, Танеэў), і французская (Берліёз, Анегер, Равель), нямецкая (Вагнер, Брукнер, Хіндэміт). Але ў яго трактоўках ніколі не бывае штампаў, паўтарэнняў, шаблонных прыёмаў.

У пачатку 1973 года ў Мінску ўпершыню прагучалі аднаактовая опера французскага кампазітара Ф. Пуленка «Чалавечы голас» і паэма аўстрыйскага кампазітара А. Шёнберга «Прасветленая ноч». А наперадзе ўжо новыя планы, мары, задумы

галоўнага дырыжора і мастацкага кіраўніка Дзяржаўнага сымфанічнага аркестра БССР Юрыя Яфімава.

У. ЯФРЭМАЎ.

НИВОДНАЙ з гімнастак не ўдалося сабраць на XX Алімпійскіх гульніх такі ўраджай медалёў, як 17-гадовай Вользе Корбут: тры залатыя і адзін сярэбраны. Але не гэты патак алімпійскіх рэгаліў зрабіў Вольгу любіміцай Мюнхена. Гледачы па заслугах ацанілі своеасаблівасць яе майстэрства. Амаль у кожнай з адвольных камбінацый Корбут былі элементы або рэдкія, або такія, якія наогул ніколі нікім не выконваліся.

На брусах, напрыклад, яна прадэманстравала зусім новы элемент, які знаўцы прапануюць называць «пятлёй Корбут». Нават звычайны згіб-разгіб у апорным скачку Вольга выканала з уласцівай ёй арыгінальнасцю. Мюнхенская публіка, якая палюбіла маленькую гімнастку за прастату і абаяанне, не магла не заўважыць, як мужна перанесла яна сваю драму, калі з-за недарэчнай памылкі на адным са снарадаў медалёў абсалютнай чэмпіёнкі літаральна выслізгнуў з яе рук.

Але Корбут карысталася асаблівай добразычлівасцю не толькі тых, хто прысутнічаў на гімнастычных спаборніцтвах у мюнхенскім «Спортхале». Тэлебачанне данесла Алімпіяду да мільёнаў аматараў спорту, і папулярнасць савецкай гімнастыкі стала сапраўды сусветнай. Між іншым, гэта на сабе адчулі паштовыя работнікі аднаго з аддзяленняў сувязі горада Гродна, дзе жыве Вольга Корбут. За апошнія тры месяцы мінулага года ім давялося даставіць у многа разоў больш пільмаў, бандэрляў, пасылак, чым за дзевяць папярэдніх. І немалая частка карэспандэнцый ішла да аднаго адрасата: «Беларуская ССР, Гродна, вуліца Каліноўскага, дом 5, кватэра 4» або проста — «СССР, Вользе Корбут»...

Здаецца, толькі ў Антарктыдзе няма ў Вольгі карэспандэнтаў. Ва ўсякім выпадку, і з Камчаткі, і з Новай Зеландыі, і з

ЗША пільмы яна атрымлівала. Алімпійская чэмпіёнка прызнаецца:

— Вельмі шкада, што я не магу адказаць на кожнае пільмо: іх так многа, а выкрываць час для перапіскі становіцца ўсё цяжэй.

сустрэчы: алімпійскую чэмпіёнку часта запрашаюць у школы, інстытуты, на прадпрыемствы.

Паводле даных многіх анкет, апытанняў, конкурсаў, прысвечаных вынікам мінулага сезона, Вольга Корбут прызнана лепшай спартсменкай года. Так

ца чалавек, які да пераможных спеваў фанфар, да славы і віншаванняў абсалютна абьякавы. Трэнер Рэнальд Кныш, маўклівы, з выгляду пахмурны і чымсьці загадкавы чалавек, адразу пасля заканчэння Алімпійскіх гульні сказаў Вользе:

выканання, тут ён не прызнае ніякіх патуранняў і скідак.

Невычарпальны выдумшчык і фантазёр, Кныш ужо намалюваў у сваім уяўленні гімнастычныя элементы будучага выступлення і цяпер думае, як разам са сваёй лепшай вучаніцай уасобиць іх у рэальнасць.

Новая праграма алімпійскай чэмпіёнкі па цяжкасці пераўзыйдзе ранейшую, і без таго вельмі складаную. Зразумела, гэта запатрабуе велізарнай работы, якая толькі пачынаецца. Магчыма, сёе-тое новае Корбут пакажа ўжо ў 1973 годзе. Можна, гэта адбудзецца пазней. Ва ўсякім выпадку, задачы перад Вольгай стаяць вельмі складаныя. Але работы яна не баіцца. Да гэтага прывучыў яе трэнер, такой выхавалі яе ў сям'і.

Бацькі Корбут пражылі нялёгкае жыццё. Бацька яе — Валянцін Аляксандравіч у гады мінулай вайны змагаўся ў партызанскім атрадзе, быў цяжка паранены. Пасля вызвалення Гродна ад гітлераўскай акупацыі працаваў інжынерам, толькі нядаўна пайшоў на пенсію. Маці — Валянціна Івануна ў гады вайны была санітаркай у шпіталі, у мірны час стала поварам, выхавала разам з мужам чатырох дачок. Вольга — малодшая. У гэтай працоўнай сям'і будучую чэмпіёнку з дзяцінства прывучылі быць уважлівай і клопатлівай да акружаючых, паважаць працу, не схіляць галаву перад няўдачамі.

Калі Вольгу спыталі, ці ёсць у спорце чалавек, на якога яна хацела б быць падобна, яна без ваганняў назвала Людмілу Туршышчаву, абсалютную чэмпіёнку свету і XX Алімпіяды.

— Я паважаю Людмілу за пастаянства характару, за тое, што яна заўсёды застаецца гаспадыняй свайго слова, — гаворыць Вольга Корбут.

Трэба сказаць, што сяброўкі па зборнай камандзе краіны знаходзяць падобныя якасці і ў самой Вольгі.

НОВАЯ ПРАГРАМА ВОЛЬГІ КОРБУТ

Гімнастка з Гродна Вольга Корбут была названа агенствам Асошыятэд Прэс лепшай спартсменкай 1972 года. У апытанні, праведзеным сярод спартыўных журналістаў ЗША, яна атрымала 222 галасы, значна аперэдзіўшы «зорку» амерыканскага тэнісу Білджын Кінг. Уладальніца трох залатых алімпійскіх медалёў у плаванні аўстралійка Шэйн Гоулд — на трэцім месцы.

Незвычайная папулярнасць гімнастыкі з беларускага горада над Нёманам у ЗША з'явілася сурпрызам для многіх аглядальнікаў. Спартыўная гімнастыка, асабліва жаночая, з'яўляецца падчырайца амерыканскага аматарскага спорту, дзе перавага аддаецца тэнісу і плаванню.

Сусветную вядомасць Вользе Корбут прынесла яе незабыўнае выступленне на Мюнхенскай алімпіядзе. І хоць пасля ўрачыстага закрыцця XX Гульніў прайшло ўжо амаль паўгода, у рэдакцыю «Голасу Радзімы» ідуць пільмы ад нашых землякоў: «Вялікае дзякуй гэтай спрытнай, як ваёрка, дзяўчыныцы. Назіраючы за яе выступленнямі, я адчуў, што нават з'яўляецца маё значна палепшылася. Осін Сарока, Англія»; «Ганаруся сваёй зямлячкай і аднафаміліцай. Рыгор Корбут. Аргенціна»; «Ты малайчына, Оля. Дзякуй табе. Васіль Грыцук. ЗША».

А зусім нядаўна прыйшоў ліст з Канады ад М.Макарэвіча. У канверце разам з пільмом была выразка з газеты «Віндзар стар» ад 18 студзеня гэтага года з артыкулам К. Стонгера пра беларускую гімнастку. «Землякі, што жывуць у Канадзе, — пісаў М. Макарэвіч, — аддаюць гэтай проста савецкай дзяўчыне свае гарачыя сэрцы і нязгасную любоў».

Такіх пільмаў шмат. Чытачы жадаюць Вользе далейшыя поспехы, просяць расказаць, чым займаецца зараз маленькая прынцэса Мюнхенскай алімпіяды.

Ніжэй мы друкуем артыкул карэспандэнта Агенства друку Навіны М. СУПАНЕВА, які расказвае аб юнай гімнастыцы з беларускага горада Гродна.

Сапраўды, спраў у Вольгі прыбавілася. У алімпійскім годзе яна скончыла сярэднюю школу і паступіла на гістарычны факультэт Гродзенскага педагогічнага інстытута. Корбут яшчэ на вызначыла дакладна, кім стане ў будучым. Магчыма, яе захопіць навуковая работа ў галіне гісторыі або яна выбярэ прафесію школьнага настаўніка. Ва ўсякім выпадку, займацца на першым курсе яна пачала вельмі старанна.

Акрамя звычайных студэнцкіх спраў, шмат часу займаюць

вырашылі, у прыватнасці, у яе роднай Беларусі, дзе вырасла дзевяць чэмпіёнаў апошняй, XX Алімпіяды. З Лондана ў Савецкі Саюз прыязджаў каментатар «Бі-бі-сі» містэр Уікс, каб уручыць Вользе спецыяльны прыз ад тэлегледачоў гэтай кампаніі, якая прызнала яе спартсменкай № 1.

Такая папулярнасць нават крыху б'янтэжыць Вольгу. Праўда, некаторая частка славалюбства ёй не чужая. Але побач з дзяўчынай пастаянна знаходзяцца

— А цяпер выслухай маю думку. Ты не зрабіла і палавіны таго, што магла, на што была здольная і да чаго была падрыхтавана.

Трэнер не папракаў Вольгу за зрыў, які пазбавіў яе звання абсалютнай чэмпіёнкі Алімпіяды. Ён меў на ўвазе іншае. Не зважаючы на кінаплёнкі, ён мог абсалютна дакладна сказаць, у якім з шаснаццаці алімпійскіх падыходаў Корбут да снарадаў яна, скажам, сагнула ногі і дзе не да канца адцягнула наскі. Яго непакоіць перш за ўсё чысціня і якасць

ТЭМА ВЫСТАЎКІ — ХОБІ

Многае можна даведацца пра чалавека, калі паглядзець, як ён праводзіць свой вольны час, што хвалюе яго. Гэтым і зацікавіліся кіраўнікі і грамадскія арганізацыі мінскага інстытута «Белкамунпраект». Высветлілася, што большасць супрацоўнікаў інстытута прысвячаюць вечары, суботнія і нядзельныя дні такім заняткам і захапленням, якія расшыраюць іх круггляд, абагачаюць духоўна, садзейнічаюць вытворчай актыўнасці. А для таго, каб пазнаёміць увесь калектыў інстытута, а таксама шматлікіх сяброў і калегаў па рабоце з захапленнямі сваіх супрацоўнікаў, вырашана было арганізаваць спецыяльную тэматычную выстаўку.

У пяці залах, дзе размешчана экспазіцыя, прадстаў-

лены работы 38 чалавек. Усяго тут каля тысячы экспанатаў. Архітэктар Л. Кузняцова, напрыклад, у гадзіны вольнага часу з вялікім задавальненнем займаецца жывапісам і мастацкай фатаграфіяй.

Супрацоўніцы інстытута Г. Занеўская, І. Міхайлава, В. Чыстоўская, Д. Сіманенка, Л. Лосева, Л. Буланкова дэманструюць па-мастацку звязаныя імі шарсцяныя кофты, сукенкі, шарфы і іншае прыгожае адзенне. Інжынер-сантаэхнік В. Заціккіна майструе арыгінальныя ўпрыгожванні з бурштыну. Галоўны інжынер праекта Я. Шыдлоўскі, які працаваў два гады ў Афрыцы, сабраў арыгінальную калекцыю, што знаёміць з жыццём і бытам гвінейскага народа. Калекцыяніраваннем экслі-

брысаў займаецца інжынер В. Ізафатаў.

Інжынер С. Досін свой вольны час прысвячае музыцы. Ён займаецца ў опернай студыі Палаца культуры прафсаюзаў, а дома ў яго багацейшы збор запісаў опер і оперных лібрэта. Ён экспануе на выстаўцы амаль унікальныя запісы. Архітэктар Г. Федасенка паказвае рэдкія запісы музычных твораў у выкананні на гітары вядомымі рускімі майстрамі.

Выяўленчае і прыкладнае мастацтва, мастацкая фатаграфія, калекцыяніраванне і ўдзел у мастацкай самадзейнасці, рыбная лоўля і палаванне, фізічная культура і спорт — вось далёка не поўны пералік таго, чым захапляюцца ў гадзіны вольнага часу і што паказваюць на гэтай незвычайнай выстаўцы, супрацоўнікі інстытута.

А. ЛІТВИН.

Мінск. Уваход у Дзіцячы парк імя Горкага.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

НАВІНЫ ФІЛАТЭЛІ

ПРЫСВЕЧАНА ПЕСНЯРАМ

На паштовых марках, канвертах, спецыяльных гашэннях можна нярэдка сустрэць імёны і партрэты выдатных дзевячоў беларускай культуры, літаратуры, мастацтва. Найбольш «пашанцавала» народнымі паштамі Беларусі Янку Купалу і Якубу Коласу. Ім прысвечана па некалькі мініячур. Адзначаючы 75-ю гадавіну з дня нараджэння заснавальнікаў беларускай літаратуры, Міністэрства сувязі ССРСР выпусціла два арыгінальныя паштовыя знакі. На адным з іх намалеваны партрэт Я. Купалы, абрамлены нацыянальным арнамантам. На другім — партрэт Я. Коласа і схіленыя каласы жыта.

80-годдзе з дня нараджэння беларускіх народных паштаў было адзначана выпускам паштовай маркі,

на якой партрэты Я. Купалы і Я. Коласа, паштаў-сяброў, змешчаны побач. Да гэтай жа даты былі выпушчаны два мастацкія канверты. А ў дні юбілеяў на галоўным паштамце сталіцы ўся карэспандэнцыя гасілася спецыяльнымі штэмпелямі.

У мінулым годзе Міністэрства сувязі ССРСР выпусціла два маляўнічыя канверты, прысвечаныя 90-годдзю беларускіх песняроў. Цікава, што аформіў іх народны мастак РСФСР А. Яр-Краўчанка, старшыня Усесаюзнага таварыства філатэлістаў.

НА ЗДЫМКАХ: марка, выпушчаная да 80-годдзя народных паштаў Беларусі Я. Купалы і Я. Коласа; адзін са штэмпеляў спецыяльнага гашэння.

Л. КОЛАСАУ.

ГУМАР

Настайнік у школе расказвае вучням пра сланоў. Праз некаторы час ён задае пытанне Ясю:

— Скажы мне, дзе можна знайсці слана?

— Нідзе. Ён занадта вялікі, каб яго можна было зубіць.

Амерыканскі фермер купіў кавалак зямлі, зарослай хмызам і пустазеллем. Пасля доўгай

і цяжкай працы хмызняк быў выкарчаваны, а пустазелле саступіла месца прыгожым раслінам.

Адночы фермера наведваў свяшчэннік. Ён, аглядаючы прыведзеную да ладу зямлю, заявіў:

— Сын мой, ты з дапамогай пана бога зрабіў цуд!

— Так. А паглядзелі б вы на гэты куток, калі пан бог гаспадарыў тут адзін!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-45, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі Зак. № 124.